

प्रारंभिक पालीची कुंजी

(की टु पाली प्रायमरचा मराठी अनुवाद)

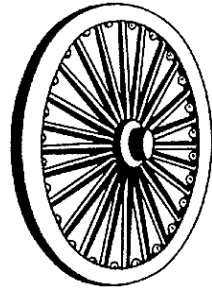
लिली डे सिल्वा

एम.ए., पीएच.डी.

विपश्यना विशोधन विन्यास

प्रारंभिक पालीची कुंजी

(की दु पाली प्रायमरचा मराठी अनुवाद)
लिली डे सिल्वा, एम. ए., पीएच. डी.

विपश्यना विशोधन विन्यास
धम्मगिरि, इगतपुरी

M27 - प्रारंभिक पालीची कुंजी

© विपश्यना विशोधन विन्यास
सर्वाधिकार सुरक्षित

प्रथम आवृत्ती : एप्रिल २०१५

ISBN 978-81-7414-370-9

प्रकाशकः

विपश्यना विशोधन विन्यास

धम्मगिरि, इगतपुरी - ४२२ ४०३

जिला- नाशिक, महाराष्ट्र

फोन: ०२५५३-२४४०७६, २४४०८६, २४४१४४,

२४४४४०; फॅक्स: ९१-२५५३-२४४१७६

Email: vri_admin@dhamma.net.in

info@giri.dhamma.org

Website: www.vridhamma.org

मुद्रकः

अपोलो प्रिंटिंग प्रेस

जी-२५९, सीकॉफ लिमिटेड, ६९ एम. आय. डी. सी.,

सातपुर, नाशिक-४२२००७, महाराष्ट्र

प्रारंभिक पालीची कुंजी

विषयानुक्रमणिका

प्रस्तावना	५
सराव - १	७
सराव - २	८
सराव - ३	१०
सराव - ४	१२
सराव - ५	१४
सराव - ६	१६
सराव - ७	१८
सराव - ८	२०
सराव - ९	२२
सराव - १०	२४
सराव - ११	२६
सराव - १२	२९
सराव - १३	३१
सराव - १४	३३
सराव - १५	३६
सराव - १६	३७
सराव - १७	३९
सराव - १८	४०
सराव - १९	४२
सराव - २०	४४
सराव - २१	४६
सराव - २२	४८
सराव - २३	५०
सराव - २४	५१
सराव - २५	५३

सराव - २६	५५
सराव - २७	५७
सराव - २८	५८
सराव - २९	६०
सराव - ३०	६२
सराव - ३१	६४
सराव - ३२	६६

प्रस्तावना

‘विपश्यना विशोधन विन्यास’ ने प्रकाशित केलेले लिली डी सिल्वा यांचे पाली प्रायमर हे नवीन विद्यार्थ्यांसाठी पाली व्याकरण परिचय पुस्तक आहे.

क्रमशः वाढत जाणारा शब्द संच वापरून वाक्ये रचत व्याकरण शिकवणे, या तत्वावर हे पुस्तक आधारलेले आहे. पालीतून आणि पालीत भाषांतर करण्याचा सराव हा प्रत्येक पाठाचा अविभाज्य घटक आहे.

पुष्कळसे विद्यार्थी, ज्यांना हे पुस्तक फारच उपयोगी वाटले त्यांनी या पुस्तकातील सरावांची उत्तरे उपलब्ध करावीत अशी विनंती केली. प्रा. लिली डी सिल्वा यांनी उदारतेने सगळी उत्तरे संपादित करण्याचे मान्य केले.

पाली, जी बुद्धांची मातृभाषा होती ती शिकू इच्छिणाऱ्यांना हे पुस्तक उपयोगी पडेल ही आशा.

विपश्यना विशोधन विन्यास

सराव - १

सराव - १

● मराठीत भाषांतर

१. राजा जेवतो.
२. पुत्र झोपतात.
३. व्यापारी झोपतात.
४. बुद्ध पाहतात.
५. कुमार धावतो.
६. मामा नांगरतो.
७. ब्राम्हण बोलतात.
८. मित्र जातात.
९. शेतकरी शिजवतात.
१०. मनुष्य कापतो.
११. माणसे धावतात.
१२. मित्र जेवतो.
१३. तथागत बोलतात.*
१४. माणूस शिजवतो.
१५. मित्र नांगरतात.
१६. बुद्ध येतात.*

टीप:- * बुद्ध, तथागत इ. शब्दांचे भाषांतर करताना आदरार्थी बहुवचनाचा वापर करण्यात आला आहे.

● पालीत भाषांतर

१. पुत्ता धावन्ति ।
२. मातुलो पस्सति ।
३. बुद्धो आगच्छति ।
४. कुमारा भुञ्जन्ति ।
५. वाणिजा गच्छन्ति ।
६. नरो सयति ।
७. भूपाला गच्छन्ति ।

८. ब्राह्मणो छिन्दति ।
९. मित्ता भासन्ति ।
१०. कस्सको कसति ।
११. वाणिजो आगच्छति ।
१२. पुत्ता छिन्दन्ति ।
१३. मातुला भासन्ति ।
१४. कुमारो धावति ।
१५. मित्तो भासति ।
१६. बुद्धो पस्सति ।

सराव - २

● मराठीत भाषांतर

१. बुद्ध धम्म सांगतात.*
२. ब्राम्हण भात खातात.
३. मनुष्य सूर्य पाहतो.
४. कुमार कोल्ह्यांना मारतात.
५. याचक भात मागतात.
६. शेतकरी खडे खणतात.
७. मित्र गावाला येतो.
८. राजा लोकांना रक्षितो.
९. पुत्र पर्वताकडे जातात.
१०. कुमार बुद्धांना वंदन करतो.*
११. व्यापारी पात्रे आणतात.
१२. पुरुष विहाराकडे जातो.
१३. कुत्रे पर्वताकडे धावतात.
१४. कोल्हे गावाकडे येतात.
१५. ब्राम्हण सहकाऱ्यांना आणतात.
१६. राजे बुद्धांना वंदन करतात.*
१७. याचक झोपतात.
१८. मित्र कुत्र्यांना नेतात.

१९. मुलगा चंद्राला पाहतो.
२०. शेतकरी गावाकडे धावतो.
२१. व्यापारी वृक्षांना तोडतात.
२२. पुरुष कोल्ह्यास वेधतो.
२३. कुमार भात खातो.
२४. याचक कुत्र्यास (मारतो) प्रहार करतो.
२५. मित्र पर्वत चढतात.

● पालीत भाषांतर

१. नरा विहारं गच्छन्ति ।
२. कस्सका पब्बते आरुहन्ति ।
३. ब्राह्मणो ओदनं भुञ्जति ।
४. बुद्धो कुमारे पस्सति ।
५. मातुला पत्ते हरन्ति ।
६. पुत्तो सुनखं रक्खति ।
७. भूपालो सुगतं वन्दति ।
८. वाणिजो कुमारं आहरति ।
९. सहायका ब्राह्मणं वन्दन्ति ।
१०. याचका भत्तं याचन्ति ।
११. वाणिजा सिगाले विज्झन्ति ।
१२. कुमारा पब्बतं आरुहन्ति ।
१३. कस्सको गामं धावति ।
१४. वाणिजो भत्तं पचति ।
१५. पुत्ता मातुलं वन्दन्ति ।
१६. भूपाला मनुस्से रक्खन्ति ।
१७. बुद्धो विहारं आगच्छति ।
१८. पुरिसा ओरुहन्ति ।
१९. कस्सका आवाटे खणन्ति ।
२०. वाणिजो धावति ।
२१. सुनखो चन्दं पस्सति ।
२२. कुमारा रुक्खे आरुहन्ति ।

२३. ब्राह्मणो पत्तं आहरति ।
२४. याचको सयति ।
२५. भूपालो बुद्धं पस्सति ।

सराव - ३

● मराठीत भाषांतर

१. बुद्ध श्रावकांसह विहाराकडे जातात.*
२. पुरुष मुलासह द्वीपाकडे धावतो.
३. शेतकरी बाणाने कोल्ह्यास वेधतो.
४. ब्राम्हण मामासह पर्वत चढतात.
५. पुत्र पायांनी कुत्र्यांना मारतात.
६. मामा मुलांसह रथाने गावास येतो.
७. कुमार हातांनी पात्रे आणतात.
८. चोर रस्त्याने घोड्यास नेतो.
९. शेतकरी खड्ड्यात उतरतो.
१०. राजे विद्वानांबरोबर श्रमणांना पाहतात.
११. विद्वान राजासह तथागतांना वंदन करतो.*
१२. पुत्र सहकाऱ्यासह भात खातात.
१३. व्यापारी दगडाने मृगास मारतो.
१४. कुत्रे पायांनी खडे खणतात.
१५. ब्राम्हण मुलासह सूर्यास वंदन करतो.
१६. शेतकरी कुत्र्यांबरोबर झाडे रक्षितो.
१७. बुद्ध श्रावकांसह विहाराकडे येतात.*
१८. याचक पात्राने भात आणतो.
१९. विद्वान स्वर्गास जातात.
२०. कुमार घोड्यांसह गावाकडे धावतात.
२१. चोर तलवारीने पुरुषाला मारतो.
२२. व्यापारी वाहनाने दिवे आणतो.
२३. घोडे रस्त्याने धावतात.
२४. कोल्हे हरणांसह पर्वताकडे पळतात.

२५. राजा विद्वानासह लोकांना रक्षितो.

● पालीत भाषांतर

१. समणो मित्तेन सह बुद्धं पस्सति ।
२. सावका तथागतेन सह विहारं गच्छन्ति ।
३. अस्सो सोणेहि सद्धिं पब्बतं धावति ।
४. कुमारो पासाणेन दीपं पहरति ।
५. वाणिजा सरेहि मिगे विज्झन्ति ।
६. कस्सका हत्थेहि आवाटे खणन्ति ।
७. कुमारा मातुलेन सद्धिं रथेन विहारं गच्छन्ति ।
८. ब्राह्मणो सहायकेन सह ओदनं पचति ।
९. भूपालो पण्डितेहि सह दीपं रक्खति ।
१०. भूपाला पुत्तेहि सद्धिं समणे वन्दन्ति ।
११. चोरा अस्से दीपं आहरन्ति ।
१२. सावका पुरिसेहि सह पब्बते आरुहन्ति ।
१३. वाणिजा कस्सकेहि सद्धिं रुक्खे छिन्दन्ति ।
१४. याचको मित्तेन सह आवाटं खणति ।
१५. ब्राह्मणो मातुलेहि सह चन्दं पस्सति ।
१६. चोरो खग्गेन अस्सं पहरति ।
१७. पुत्तो पत्तेन ओदनं आहरति ।
१८. कुमारा सुनखेहि सह पब्बतं धावन्ति ।
१९. वाणिजा कस्सकेहि सद्धिं सकटेहि गामं आगच्छन्ति ।
२०. मातुला पुत्तेहि सह रथेहि विहारं आगच्छन्ति ।
२१. सिगाला मग्गेन पब्बतं धावन्ति ।
२२. कुक्कुरा पादेहि आवाटे खणन्ति ।
२३. नरो हत्थेन ककचं हरति ।
२४. समणा सग्गं गच्छन्ति ।
२५. बुद्धो सावकेहि सह गामं आगच्छति ।

सराव - ४

● मराठीत भाषांतर

१. व्यापारी धोब्यास कपडा देतो.
२. वैद्य आचार्यासाठी दिवा आणतो.
३. हरणे खडकाकडून डोंगराकडे धावतात.
४. माणसे बुद्धांकडून धम्म मिळवतात. (प्राप्त करतात)
५. पुरुष वैद्यासाठी वाहन ओढतो.
६. मुलगा हाताने याचकासाठी भात आणतो.
७. याचक आचार्यासाठी खड्डा खणतो.
८. धोबी मंत्र्यांना वस्त्रे देतो.
९. ब्राम्हण श्रावकांसाठी पलंग आणतो.
१०. वानर झाडावरून पडतो, कुत्रा वानरास चावतो.
११. मच्छिमर टोपल्यांतून मंत्र्यांसाठी मासे आणतात.
१२. शेतकरी व्यापाऱ्यासाठी झाड तोडतो.
१३. चोर कुदळीने आचार्यासाठी खड्डा खणतो.
१४. वैद्य मुलांसाठी भात शिजवतो.
१५. तपस्वी शिकाऱ्याबरोबर बोलतो.
१६. शिकारी तपस्व्याला दिवा देतो.
१७. सिंह हरणांना मारतात.
१८. माकड पिलासह झाड चढते.
१९. श्रमण उपासकांकडून भात (अन्न) मिळवतात.
२०. मुले रडतात, मुलगा हसतो, मामा मुलास मारतो.
२१. वानरे डोंगरावरून उतरतात, झाडांवर चढतात.
२२. चोर रथात (दु.वि.) शिरतात, मंत्री रथ सोडतो.
२३. आचार्य मुलासाठी झाडावरून पोपट आणतो.
२४. शिकारी डोंगरावरून बकऱ्यास ओढतो.
२५. तपस्वी पर्वतावरून सिंहास पाहतो.
२६. व्यापारी शेतकऱ्याकडून लाभ मिळवतात.
२७. शिकारी व्यापाऱ्यांसाठी डुकरे मारतो.
२८. तपस्वी आचार्याला (प.वि.) प्रश्न विचारतो.

२९. पुत्र पलंगावरून पडतो.
३०. कुमार सहकाऱ्यांसह आंघोळ करतात.

● पालीत भाषांतर

१. वाणिजा अमच्चानं अस्से आहरन्ति ।
२. लुद्धको वाणिजाय अजं हनति ।
३. पुरिसो कस्सकस्स ककचेन रुक्खे छिन्दन्ति ।
४. मिगा सीहम्हा धावन्ति ।
५. भूपालो उपासकेहि सद्धिं बुद्धं वन्दति ।
६. चोरा गामेहि पब्बते धावन्ति ।
७. रजको भूपालाय साटके धोवति ।
८. धीवरो पिटकेहि कस्सकानं मच्छे आहरति ।
९. आचरियो विहारं पविसति समणे पस्सति ।
१०. सप्पो मक्कटं डसति ।
११. कुमारा ब्राह्मणस्स मज्जं आकट्टन्ति ।
१२. चोरा मनुस्सेहि सद्धिं पासादं पविसन्ति ।
१३. कस्सका धीवरेहि मच्छे लभन्ति ।
१४. वराहा दीपम्हा पब्बतं गच्छन्ति ।
१५. भूपालो पासादं पजहति, पुत्तो विहारं पविसति ।
१६. सीहो सयति, मक्कटा कीळन्ति ।
१७. आचरियो सुनखम्हा पुत्ते रक्खति ।
१८. लुद्धका अमच्चानं सरेहि मिगे विज्झन्ति ।
१९. दारका मातुलम्हा ओदनं इच्छन्ति ।
२०. वेज्जो तापसस्स साटकं ददाति ।
२१. वाणिजो आचरियाय सकटेन अजं आहरति ।
२२. पुत्ता पब्बतस्मा चन्दं पस्सन्ति ।
२३. पण्डिता धम्मम्हा लाभं लभन्ति ।
२४. वानरा गामम्हा निक्खमन्ति ।
२५. पुत्तो पब्बतस्मा मित्ताय सुकं आहरति ।
२६. वेज्जो विहारं पविसति ।
२७. सिगालो गामम्हा मग्गेन पब्बतं धावति ।

२८. सकटो मग्गम्हा पतति, दारको रोदति ।
२९. अमच्चा सोपानं आरुहन्ति, वेज्जो सोपानं ओरुहति ।
३०. पण्डिता बुद्धस्मा पग्हे पुच्छन्ति ।

सराव - ५

● मराठीत भाषांतर

१. चोर गावाहून पर्वताकडे पळतात.
२. मूल मामाकडून भात मागते.
३. मुलगा जिन्यावरून पडतो.
४. मामा वस्त्रे धुतात.
५. मच्छिमर टोपल्यांतून मासे आणतात.
६. उपासक श्रमणांसह विहारातून निघतात.
७. ब्राम्हण करवतीने झाड कापतो.
८. कुमार मित्रांसह राजास पाहतात.
९. व्यापारी घोड्यासह पर्वतावरून उतरतो.
१०. याचक शेतकऱ्याकडून कुत्रा मागतो.
११. साप पर्वतावरून गावाकडे उतरतात.
१२. मंत्री बाणांनी हरणांना वेधतात.
१३. चोर गावाहून वाहनाने कपडे नेतो.
१४. राजा मंत्र्यांसह रथाने राजवाड्याकडे येतो.
१५. डुकरे पायांनी खड्डे खणतात.
१६. कुमार सहायकांबरोबर कपडे धुतो.
१७. श्रमण गावाहून उपासकांसह निघतात.
१८. कुत्रा टोपलीतून मासा खातो.
१९. मित्र पुत्राकडून कुत्रा मागतो.
२०. बुद्ध श्रावकांना विचारतात.*
२१. मंत्री विद्वानांना प्रश्न विचारतात.
२२. धोबी मित्रासह वस्त्र धुतो.
२३. मासे टोपलीतून पडतात.
२४. चोर दगडांनी डुकरांना मारतात.

२५. मंत्री राजवाड्यातून पोपट आणतो.

● पालीत भाषांतर

१. अस्सा गामम्हा पब्बतं धावन्ति ।
२. वाणिजा उपासकेहि सद्धिं दीपम्हा विहारं आगच्छन्ति ।
३. चोरा सरेहि वराहे विज्झन्ति ।
४. उपासको समणम्हा धम्मं पुच्छति ।
५. दारको मित्तेन सद्धिं पासाणम्हा पतति ।
६. कुक्कुरो कुमारं डसति ।
७. अमच्चा भूपालेन सह पासादम्हा निक्खमन्ति ।
८. पुरिसो दीपम्हा मिगं आहरति ।
९. कस्सको रुक्खम्हा ओरुहति ।
१०. सुनखा अस्सेही सह मग्गेन धावन्ति ।
११. कुमारा वाणिजेहि दीपे हरन्ति ।
१२. चोरो सोपानम्हा ओरुहति ।
१३. वाणिजा पब्बतेहि सुवे आहरन्ति ।
१४. अस्सो पादेन सप्पं पहरति ।
१५. मातुलो मित्तेहि सह पब्बतेहि समणे पस्सति ।
१६. वाणिजा दीपम्हा अस्से पासादं आहरन्ति ।
१७. अमच्चो चोरं पुच्छति ।
१८. कस्सको रजकेन सद्धिं ओदनं भुज्जति ।
१९. दारको सोपानम्हा पतति ।
२०. धीवरो मातुलेन सह पब्बतं आरुहति ।
२१. याचको सुनखेन सह सयति ।
२२. भूपाला अमच्चेहि सद्धिं दीपे रक्खन्ति ।
२३. भूपालो पासादम्हा बुद्धं वन्दति ।
२४. नरो खग्गेन सप्पं हनति ।
२५. धीवरा सकटेहि मच्छे गामं आहरन्ति ।
२६. वराहा गामम्हा पब्बतं धावन्ति ।
२७. उपासका पण्डितस्स पञ्हे पुच्छन्ति ।
२८. पुत्तो रुक्खम्हा सुवं आहरति ।

२९. पण्डिता विहारं गच्छन्ति ।
३०. सावका मग्गेन गामं गच्छन्ति ।

सराव - ६

● मराठीत भाषांतर

१. शेतकऱ्याचा पुत्र वैद्याच्या मित्राबरोबर येतो.
२. ब्राम्हणाची कुदळ हातातून पडते.
३. हरणे खड्ड्यांतून निघतात.
४. व्यापाऱ्यांचे घोडे शेतकऱ्याच्या गावाकडे धावतात.
५. मामाचा मित्र बुद्धांच्या शिष्यांना वंदन करतो.*
६. मंत्री राजाच्या तलवारीने सापाला मारतो.
७. व्यापारी लोकांसाठी टोपल्यांमधून गावांकडे मासे आणतात.
८. चोर मित्रासह गावाहून वैद्याच्या गाडीने निघतो.
९. उपासकाचे पुत्र श्रमणांबरोबर विहाराकडे जातात.
१०. याचक मंत्र्याचे वस्त्र इच्छितो.
११. मित्रांचे मामा तपस्व्यांना भोजन देतात.
१२. चोर मच्छिमाराच्या करवतीने कुत्र्यास मारतो.
१३. राजाचा पुत्र मंत्र्याच्या घोड्यावर स्वार होतो.
१४. विद्वानाचे पुत्र बुद्धांच्या शिष्यांसह विहारात प्रवेश करतात.*
१५. सूर्य माणसांना रक्षितो.
१६. वैद्याचा कुत्रा आचार्याच्या जिन्यावरून पडतो.
१७. धोबी झाडावरून उतरतात.
१८. याचकाची मुले रडतात.
१९. शिकान्याची मुले चोराच्या मुलांबरोबर खेळतात.
२०. तपस्वी बुद्धांच्या शिष्यांना भोजन देतो.*
२१. श्रमण आचार्याच्या हस्ते वस्त्रे मिळवतात.
२२. चोर व्यापाऱ्याच्या मित्राकडून घोडा मागतो.
२३. उपासक बुद्धांच्या शिष्यांना प्रश्न विचारतात.*
२४. हरिण खडकावरून पडते, शिकारी हसतो, कुत्रे धावतात.
२५. वैद्याचे पात्र पुत्राच्या हातातून पडते.

२६. मुलगा हाताने मामांच्या मुलांना भात देतो.
२७. शिकाऱ्याच्या हातातून बाण पडतात, हरणे डोंगराकडे धावतात.
२८. राजाचा पुत्र मंत्र्यांसह राजवाड्यातून उतरतो.
२९. वैद्याचा कुत्रा शेतकऱ्याच्या डुकरास चावतो.
३०. मच्छिमार लोकांसाठी मासे आणतो, लाभ मिळवतो.

● पालीत भाषांतर

१. ब्राह्मणस्स पुत्ता अमच्चस्स पुत्तेन सह नहायन्ति ।
२. मातुलस्स मित्तो कस्सकस्स पुत्तेन सद्धिं ओदनं पचति ।
३. धीवरो भूपालस्स पासादं मच्छे आहरति ।
४. भूपालो पासादम्हा अमच्चानं पुत्ते पक्कोसति ।
५. वाणिजस्स रथो पब्बतम्हा पतति ।
६. भूपालस्स अमच्चा अस्सेहि सह पासादम्हा निक्खमन्ति ।
७. ब्राह्मणस्स वेज्जो तापसानं साटके ददाति ।
८. लुद्धकस्स सुनखा पब्बतम्हा गामं धावन्ति ।
९. वाणिजो वेज्जस्स दारकाय मञ्चं आहरति ।
१०. मिगा पब्बतम्हा गामं धावन्ति ।
११. आचरियस्स दारको कस्सकस्स रुक्खम्हा पतति ।
१२. सुनखो धीवरस्स पिटकस्मा मच्छे खादति ।
१३. बुद्धस्स सावका विहारम्हा पब्बतं गच्छन्ति ।
१४. लुद्धको अमच्चस्स मित्तानं सरेन सूकरं हनति ।
१५. दारको आचरियस्स हत्थेहि दीपं लभति ।
१६. वेज्जानं आचरियो दारकस्स मातुलं पक्कोसति ।
१७. कुमारो पत्तेन समणाय भत्तं आहरति ।
१८. पुरिसा उपासकानं गामं गच्छन्ति ।
१९. सूकरा सिगालेहि धावन्ति ।
२०. मक्कटा मिगेहि सद्धिं कीळन्ति ।
२१. पण्डितो वाणिजेहि सह भूपालस्स दीपं आगच्छति ।
२२. कस्सकस्स दारका मातुलानं रथेहि पब्बतं गच्छन्ति ।
२३. साटका वाणिजानं सकटेहि पतन्ति ।
२४. समणो भूपालस्स हत्थेहि पत्तं लभति ।

२५. रजको पुरिसस्स मातुलाय साटके आहरति ।
२६. भूपालस्स अमच्चा आचरियस्स मित्तेहि सद्धिं ओदनं भुज्जन्ति ।
२७. पण्डिता भूपालनं दीपे चोरेहि रक्खन्ति ।
२८. कुमारा कस्सकेहि धीवरानं पिटके आहरन्ति ।
२९. कस्सकस्स अस्सो वेज्जस्स रथं मग्गम्हा आकट्ठति ।
३०. समणा आचरियस्स गामं पविसन्ति ।

सराव - ७

● मराठीत भाषांतर

१. ब्राम्हण मित्रासह रथात बसतो.
२. दुष्ट माणसे चोरांसह गावांमधे फिरतात.
३. व्यापारी शेतकऱ्याच्या घरात भात शिजवतो.
४. राजाचे मंत्री द्वीपांमधील लोकांना रक्षितात.
५. बुद्धांचे शिष्य विहारात राहतात.*
६. वानर झाडावरून खड्ड्यात पडते.
७. सूर्याचा प्रकाश समुद्रावर पडतो.
८. शेतकऱ्यांचे बैल गावात हिंडतात.
९. वैद्याचा मुलगा पलंगावर झोपतो.
१०. मच्छिमार समुद्रातून टोपल्यांमधे मासे आणतात.
११. सिंह खडकावर उभा राहतो, माकडे झाडांवर फिरतात.
१२. राजाचा दूत मंत्र्यांसह समुद्र ओलांडतो.
१३. माणसे जगात राहतात, देव स्वर्गात राहतात.
१४. हरणे डोंगरांवर धावतात, पक्षी आकाशात उडतात.
१५. मंत्री राजाच्या हातून तलवार घेतो.
१६. आचार्य मुलासह मामाच्या घरी पलंगावर बसतो.
१७. तपस्वी पर्वतावर राहतात.
१८. उपासक श्रमणांसह विहारात जमतात.
१९. कावळे झाडांवरून उडतात.
२०. बुद्ध धर्म सांगतात, सत्पुरुष बुद्धांवर प्रसन्न होतात.*
२१. दुष्ट पुरुष नाविकाच्या दूताला तलवारीने मारतो.

२२. माणूस बाणाने पक्ष्याला वेधतो, पक्षी झाडावरून खड्ड्यात पडतो.
२३. लोक सूर्याच्या प्रकाशाने जग पाहतात.
२४. शेतकऱ्याचे बैल रस्त्यावर झोपतात.
२५. कावळा बैलाच्या अंगावर उभा राहतो.
२६. हरणे द्वीपातील खडकांवर बसतात.
२७. पक्षी नाविकाच्या हातून खड्ड्यात पडतो.
२८. सत्पुरुष नाविकाबरोबर समुद्रातून बाहेर येतो.
२९. कुदळ शिकान्याच्या हातून खड्ड्यात पडते.
३०. सूर्याच्या प्रकाशाने चंद्र प्रकाशतो.

● पालीत भाषांतर

१. सीहो पब्बतस्मिं पासाणे तिट्ठति ।
२. चोरा आचरियस्स निवासं पविसन्ति ।
३. दारका मित्तेहि सद्धिं मग्गम्हा समुद्धं धावन्ति ।
४. मातुलस्स गोणा मग्गे आहिण्डन्ति ।
५. सकुणा रुक्खे निसीदन्ति ।
६. गोणो पादेन अजं पहरति ।
७. सिगाला पब्बते वसन्ति ।
८. भूपालो अमच्चेहि सद्धिं बुद्धस्स पादे वन्दति ।
९. मातुलो पुत्तेन सह मग्गे सयति ।
१०. धीवरो कस्सकस्स गेहे भत्तं भुञ्जति ।
११. भूपालस्स अस्सा दीपस्मिं वसन्ति ।
१२. सप्पुरिसो तापसाय दीपं आहरति ।
१३. वेज्जो आचरियस्स गेहं साटकं आहरति ।
१४. मक्कटो सोणेन सह पासाणस्मिं कीळति ।
१५. साटको कस्सकस्स कायस्मिं पतति ।
१६. लुद्धको पिटकस्मिं सरे हरति ।
१७. बुद्धस्स सावका विहारे सन्निपतन्ति ।
१८. रजको अमच्चानं साटके धोवति ।
१९. सकुणा आकासे उप्पतन्ति ।
२०. सप्पुरिसो नाविकेन सद्धिं समुद्धम्हा उत्तरति ।

२१. देवा बुद्धस्स सावकेसु पसीदन्ति ।
२२. वाणिजा नाविकेहि सह समुद्धं तरन्ति ।
२३. सप्पुरिसो सप्पम्हा कुक्कुरं रक्खति ।
२४. काका पब्बतम्हि रुक्खेहि उप्पतन्ति ।
२५. वराहो धीवरस्स पिटकस्मा मच्छं आकड्ढति ।
२६. सुरियस्स आलोको लोके मनुस्सेसु पतति ।
२७. सुरा आकासेन गच्छन्ति ।
२८. दारका कुक्कुरेन सद्धिं मग्गे कीळन्ति ।
२९. असप्पुरिसो रुक्खम्हा वानरं आकड्ढति ।
३०. भूपालस्स दूतो अस्सम्हा ओरुहति ।

सराव - ८

● मराठीत भाषांतर

१. उपासक फुले आणतो.
२. हरणे वनात राहतात, वानरे झाडांवर फिरतात.
३. बैल गवत खातात.
४. मनुष्य डोळ्यांनी पाहतात.
५. श्रमण विहारात आसनावर बसतो.
६. पाने झाडावरून पडतात.
७. व्यापारी गावाहून शहरास दूध नेतात.
८. राजा कुमारासह बागेत चालतो.
९. शेतकरी शेतात कुदळीने खडे खणतो.
१०. मामा पुत्रास वस्तू देतो.
११. उपासक श्रमणांना दान देतात, शील रक्षितात.
१२. मुले मित्रांसह पाण्यात खेळतात.
१३. शेतकरी व्यापाऱ्यांकडून कपडे मिळवितात.
१४. मुलगा मामासाठी बागेतून फुले आणतो.
१५. ब्राम्हणाचे बकरे बैलांसोबत वनात हिंडतात, गवत खातात.
१६. सिंह वनात वृक्षाखाली बसतो.
१७. धोबी पाण्याने आसने धुतात.

१८. मंत्री दूतासह रथाने वनात प्रवेश करतो.
१९. याचकाचा मुलगा पाण्याने पाने धुतो.
२०. व्यापारी नगराहून गावाकडे वस्तू आणतात.
२१. बुद्धांचे शिष्य दुष्ट माणसांच्या मुलांना अनुशासित करतात.*
२२. उपासक फुले पाण्याने शिंपडतात.
२३. मुलगा पात्र फोडतो, मामा ओरडतो.
२४. शिकार्याचा मुलगा हरणाच्या शरीरास हाताने स्पर्श करतो.
२५. बैल शेतामधील खडकावरून उठतो.
२६. धोब्याचा मुलगा पलंगावर वस्त्रे ठेवतो.
२७. बुद्धांचा शिष्य विहाराचे दार उघडतो.*
२८. वैद्याची मुले घरात नाचतात.
२९. विद्वान दुष्ट पुरुषाला उपदेश करतो.
३०. चोर आचार्याची गाडी पर्वतावर सोडून देतो.

● पालीत भाषांतर

१. दारका कुक्कुरेन सह उदके कीळन्ति ।
२. अस्सपुरिसो रुक्खस्मा पण्णानि छिन्दति ।
३. भूपालो अमच्चेहि सद्धिं रथेहि उय्यानं गच्छन्ति ।
४. वाणिजा भण्डानि आदाय नगरम्हा निक्खमन्ति ।
५. सप्पुरिसा समणानं दानं ददन्ति ।
६. बुद्धस्स सावका उपासकेहि सह उय्याने सन्निपतन्ति ।
७. चोरो वनस्मिं रुक्खम्हा ओरुहति ।
८. असप्पुरिसा रुक्खेसु मक्कटे पासाणेहि पहरन्ति ।
९. वेज्जस्स अस्सो गोणेन सह मग्गे तिणं खादति ।
१०. सिगाला अरञ्जेसु वसन्ति, सुनखा गामेसु वसन्ति ।
११. ब्राह्मणा पण्डितस्स गेहे आसनेसु निसीदन्ति ।
१२. नाविको गेहस्स द्वारानि विवरति ।
१३. धीवरानं पुत्ता मित्तेहि सद्धिं उय्याने नच्चन्ति ।
१४. वाणिजो पिटकेसु मच्छे पक्खिपति ।
१५. लोको सुरियम्हा आलोकं लभति ।
१६. नाविका आसनेहि उट्टहन्ति ।

१७. वेज्जस्स मित्तो कुक्कुरस्स कायं पादेन फुसति ।
१८. बुद्धो विहारस्मिं सावके अनुसासति ।
१९. कुमारा उय्याना पुप्फानि संहरन्ति, उपासका उदकेन आसिञ्चन्ति ।
२०. सुको नाविकस्स गेहम्हा आकासं उप्पतति ।
२१. चोरो ककचेन रुक्खं छिन्दति, कस्सको अक्कोसति ।
२२. पण्डितो वाणिजं अनुसासति, वाणिजो पण्डितम्हि पसीदति ।
२३. भूपालस्स दूतो नाविकेन सद्धिं समुद्दम्हा उत्तरति ।
२४. वाणिजा नगरम्हा कस्सकानं वत्थानि आहरन्ति ।
२५. देवा सप्पुरिसे रक्खन्ति, सप्पुरिसा सीलानि रक्खन्ति ।
२६. सुरियस्स आलोकेन मनुस्सा नयनेहि रूपानि पस्सन्ति ।
२७. रुक्खेहि पण्णानि मग्गे पतन्ति ।
२८. उपासका पुप्फासनेसु पुप्फानि पक्खिपन्ति ।
२९. अजा खेत्ते आवाटेहि उदकं पिवन्ति ।
३०. सीहा रुक्खमूले पासणम्हा उट्टहन्ति ।

सराव - ९

● मराठीत भाषांतर

१. उपासक विहाराकडे जाऊन भिक्षूंना दान देतो.
२. श्रावक आसनावर बसून पाय धुतो.
३. मुले फुले गोळा करून मामाला देऊन हसतात.
४. याचक बागेतून येऊन शेतकऱ्याकडून भात मागतात.
५. शिकारी हाताने बाण घेऊन अरण्यात प्रवेश करतो.
६. मुले कुत्र्यासह खेळून समुद्राकडे जाऊन न्हातात.
७. व्यापारी खडकावर उभे राहून कुदळीने सापाला मारतो.
८. सत्पुरुष याचकाच्या मुलांना बोलावून कपडे देतो.
९. मुलगा खड्ड्यात पडून रडतो.
१०. राजा राजवाड्यातून निघून मंत्र्याबरोबर बोलतो.
११. कुत्रा पाणी पिऊन घरातून निघून रस्त्यावर झोपतो.
१२. श्रमण राजाच्या उद्यानात जमून धर्म सांगतात.
१३. मुलगा न्हाऊन भात खाऊन पलंगावर चढून झोपतो.

१४. व्यापारी द्विपाहून नगरास येऊन आचार्यांच्या घरी राहतात.
१५. धोबी वस्त्रे धुवून मुलास बोलवितो.
१६. वानरे झाडांवरून उतरून बागेत हिंडतात.
१७. हरणे वनात हिंडून पाने खातात.
१८. कुमार डोळे धुवून सूर्याला पाहतो.
१९. नाविकाचे मित्र नगराहून वस्तू घेऊन गावाकडे येतात.
२०. मुलगा दूध पिऊन घरातून निघून हसतो.
२१. सत्पुरुष दान देऊन शील पालन करून स्वर्गास जातात.
२२. डुक्कर पाण्यातून बाहेर येऊन खड्ड्यात उतरून झोपते.
२३. तपस्वी तथागतांच्या शिष्यास पाहून वंदन करून प्रश्न विचारतो.*
२४. दुष्ट माणूस याचकाचे पात्र फोडून रागावून घराकडे जातो.
२५. पक्षी गावातील झाडांवरून उडून जंगलात उतरतात.
२६. विद्वान आसनावरून उठून तपस्व्यासह बोलतो.
२७. मुलगा घरातून निघून मामास बोलावून घरात प्रवेश करतो.
२८. देव सत्पुरुषांवर प्रसन्न होऊन त्यांचे रक्षण करतात.
२९. कुमाराचे मित्र प्रासाद चढून आसनांवर बसतात.
३०. बैल शेतात हिंडून गवत खाऊन झोपतात.

● पालीत भाषांतर

१. कस्सको गेहस्मा निक्खमित्वा खेत्तं पविसति ।
२. बुद्धो धम्मं देसेत्वा विहारं पविसति ।
३. भूपालो बुद्धस्मिं पसीदित्वा पासादं पजहित्वा विहारं गच्छति ।
४. दारको सोपानम्हा ओरुय्ह हसति ।
५. कुमारो पासाणेन सप्पं पहरित्वा गेहं धावति ।
६. पुरिसो अरज्जं गत्त्वा रुक्खं आरुय्ह फलानि खादति ।
७. रजको वत्थानि उदकेन धोवित्वा तानि गेहं आहरति ।
८. सीहो अजं हत्त्वा पासाणम्हि निसीदित्वा खादति ।
९. वेज्जो वाणिजानं भण्डानि पस्सित्वा नगरम्हा निक्खमति ।
१०. चोरा गेहं भिन्दित्वा अरज्जं धावन्ति ।
११. सुकरो खेत्ते आहिण्डित्वा आवाटस्मिं पतति ।
१२. धीवरो कस्सकानं समुद्धम्हा मच्छे आहरति ।

१३. आचरियो नगरम्हा भण्डानि आदाय गेहं आगच्छति ।
१४. लुद्धको पब्बतस्मिं ठत्वा सरेहि सकुणे विज्झति ।
१५. गोणा उय्याने तिणं खादित्वा मग्गे सयन्ति ।
१६. भूपालो रथम्हा ओरुय्ह कस्सकेहि सद्धिं भासति ।
१७. पुरिसो गेहं पहाय विहारं पविसति ।
१८. धीवरा वाणिजानं मच्छे दत्वा लाभं लभन्ति ।
१९. उपासको समणस्स पज्जं पुच्छित्वा आसने निसीदति ।
२०. बुद्धस्स सावका असप्पुरिसे दिस्वा अनुसासन्ति ।
२१. ब्राह्मणो दारकं अक्कोसित्वा पहरति ।
२२. देवा बुद्धं पुज्हे पुच्छित्वा पसीदन्ति ।
२३. कुक्कुरो आचरियस्स पादं डसित्वा गेहं धावति ।
२४. मक्कटो अजेन सद्धिं मग्गे कीळित्वा रुक्खं आरुहति ।
२५. तापसो अरज्जम्हा आगम्म सप्पुरिसम्हा वत्थं लभति ।
२६. दारको उदकं पिवित्वा पत्तं भिन्दति ।
२७. समणा कस्सकानं पुत्ते ओवदित्वा आसनेहि उद्धित्वा विहारं गच्छन्ति ।
२८. नाविको समुद्धं तरित्वा दीपं गच्छति ।
२९. दारको मातुले पक्कोसित्वा गेहे नच्चति ।
३०. कस्सको वत्थानि धोवित्वा नहायित्वा उदकम्हा उत्तरति ।

सराव - १०

● मराठीत भाषांतर

१. मुले वनात मित्रांसह खेळून भात खाण्यासाठी घराकडे धावतात.
२. हरणे गवत खाऊन पाणी पिण्यासाठी डोंगराकडून उद्यानाकडे येतात.
३. व्यापाऱ्याचा मुलगा वस्तू आणण्यासाठी रथाने नगराकडे जातो.
४. याचक मामाच्या कुदळीने खड्डा खणू इच्छितो.
५. मंत्री राजाला पाहण्यासाठी प्रासादात जमतात.
६. बैल उद्यानात हिंडून शेतकऱ्याच्या शेताकडे येतात.
७. उपासक श्रमणांना दान देण्यासाठी विहारात प्रवेश करतात.
८. रथाने नगराकडे जाण्यासाठी माणूस घरातून निघतो.
९. ब्राम्हण वैद्यासह अंधोळ करण्यासाठी पाण्यात उतरतो.

१०. चोर मंत्र्याच्या घरात शिरण्यासाठी उद्यानात फिरतो.
११. सिंह पर्वतावर झोपून, उठून, हरीणाला मारण्यासाठी उतरतो.
१२. पाण्यात उतरून कपडे धुण्यासाठी धोबी मुलास बोलावतो.
१३. तथागतांना पाहून वंदन करण्यासाठी उपासक विहारात प्रवेश करतो.*
१४. शेत कसण्यासाठी शेतकरी कुदळ घेऊन घरातून निघतो.
१५. बाणांनी हरणे वेधण्यासाठी शिकारी कुत्र्यांसह अरण्यात शिरतात.
१६. पुरुष गावतून निघून शहरात राहण्याची इच्छा करतात.
१७. पक्षी पाहण्यासाठी मंत्री कुमारांसह पर्वत चढतात.
१८. शेतकरी पर्वतावरून झाड ओढण्यासाठी व्यापाऱ्यासह जातो.
१९. फळे खाण्यासाठी वानरे झाडांवर फिरतात.
२०. विद्वान सुगतांच्या शिष्यांसोबत बोलण्याची इच्छा करतो.*
२१. समुद्र तरून द्विपास जाऊन व्यापारी वस्त्रे आणण्याची इच्छा करतात.
२२. फुले गोळा करून पाण्याने शिंपडण्यासाठी उपासक मुलांना सांगतो.
२३. मुलगा बकऱ्याच्या शरीराला हातांनी स्पर्श करण्याची इच्छा करतो.
२४. धोब्याची मुले ब्राम्हणाच्या घरी आसनांवर बसण्याची इच्छा करतात.
२५. पिण्यासाठी पाणी मागून मुलगा रडतो.

● पालीत भाषांतर

१. अजा पण्णानि खादित्वा उदकं पिवितुं उय्याने आहिण्डन्ति ।
२. असप्पुरिसो पादेन कुक्कुरं पहरितुं इच्छति ।
३. मित्ता कुक्कुरेहि सह कीळितुं उय्यानं गच्छन्ति ।
४. उपासको गेहं आगन्त्वा पुत्ते ओवदितुं इच्छति ।
५. सुरो विहारं गन्त्वा बुद्धेन सद्धिं भासितुं इच्छति ।
६. सप्पुरिसो सीलानि रक्खित्वा दानानि दातुं इच्छति ।
७. सूकरा अरज्जं पविसितुं गामम्हा धावन्ति ।
८. कस्सको खेत्ते आवाटे खणितुं वाणिजम्हा कुद्दालं याचति ।
९. बुद्धं वन्दितुं उपासका विहारे सन्निपतन्ति ।
१०. मातुलो धीवरं पक्कोसितुं गेहम्हा निक्खमति ।
११. कस्सका गोणे लभितुं इच्छन्ति, वाणिजा अस्से लभितुं इच्छन्ति ।
१२. भूपालो पासादं पजहितुं इच्छति ।

१३. मनुस्सा पिटके आदाय दारकानं फलानि संहरितुं अरञ्जं गच्छन्ति ।
१४. कस्सको गोणानं तिणानि छिन्दितुं अरञ्जे आहिण्डन्ति ।
१५. मनुस्सा पुत्तेहि सद्धिं नगरे गेहेसु वसितुं इच्छन्ति ।
१६. दारको पासाणस्मिं ठत्वा रुक्खेसु पुप्फानि पस्सति ।
१७. वेज्जो आचरियम्हा साटकं लभित्वा पसीदति ।
१८. लुद्धको अरञ्जम्हा अजं आकट्ठितुं सहायं पक्कोसति ।
१९. नाविको समुद्धं तरितुं वाणिजे पक्कोसति ।
२०. सप्पुरिसो आसनम्हा उट्ठाय समणेन सद्धिं भासितुं इच्छति ।
२१. दारका उदकं ओतरित्वा नहायितुं इच्छन्ति ।
२२. अरञ्जं गत्त्वा मिगे विज्झितुं अमच्चो अस्सं आरुहति ।
२३. कुमारो मातुलस्स मित्तानं भत्तं पचितुं इच्छति ।
२४. कस्सकानं खेत्ते पविसितुं सिगाला अरञ्जम्हा निक्खमन्ति ।
२५. मनुस्सा सुरियस्स आलोकेन नयनेहि रूपानि पस्सितुं इच्छन्ति ।

सराव - ११

● मराठीत भाषांतर

१. पाणी मागून रडत असलेला मुलगा पलंगावरून पडतो.
२. वस्त्र मिळविण्याची इच्छा करत असलेला व्यापारी बाजाराला जातो.
३. कमळे घेऊन विहाराकडे जात असलेला उपासक बुद्धांना पाहून प्रसन्न होतो.*
४. चोचीने फळ घेऊन जात असलेला पक्षी झाडावरून उडतो.
५. चीवर शोधत असलेल्या श्रमणाला आचार्य चीवर देतो.
६. अरण्यात हिंडत असलेला शिकारी पळत असलेल्या हरीणाला पाहून बाणाने वेधतो.
७. उद्यानात हिंडत असलेल्या कुमाराकडून ब्राम्हण कमळे मागतो.
८. रथाने जात असणाऱ्या मंत्र्यांसह आचार्य हसतो.
९. दान देणारे, शील पालन करणारे लोक स्वर्गात जन्मतात.
१०. धान्य(ची) अपेक्षा करत असणाऱ्या पुरुषाला व्यापारी धन देण्याची इच्छा करतो.
११. गुरे मारणारे, वृक्ष तोडणारे दुष्ट पुरुष धन जमविण्यासाठी प्रयत्न

करतात.

१२. विहाराकडे जात असणारे बुद्ध धर्म सांगत असणाऱ्या शिष्यांना पाहतात.*
१३. झाडाखाली बसून गाणी गाणारी मुले नाचण्याची सुरुवात करतात.
१४. सोने मिळविण्यासाठी प्रयत्न करत असणारी माणसे पर्वतामधे खडे खणतात.
१५. पाणी पिण्याची इच्छा करत असणारा सिंह पाणी शोधत असताना वनात फिरतो.
१६. वेतन मिळविण्याची अपेक्षा करत असणारा मनुष्य धोब्याकरीता कपडे धुतो.
१७. श्रमणांशी बोलत असणारे उपासक सत्य जाणण्यासाठी प्रयत्न करतात.
१८. रस्त्यावर झोपत असलेल्या कुत्र्यावर पाणी शिंपडून मुलगा हसतो.
१९. शील पाळत असलेले सत्पुरुष मनुष्यलोक सोडून देवलोकात जन्मतात.
२०. धन जमविण्यासाठी प्रयत्न करत असणारा व्यापारी समुद्र पार करून द्विपाकडे जाण्यासाठी आरंभ करतो.
२१. बैल शोधत असणारा, वनात फिरत असणारा, शेतकरी सिंहास पाहून भित्तो.
२२. झाडांवर बसून फळे खात असणारी मुले गीत गातात.
२३. चित्ताला प्रसन्न करून धर्म प्राप्त करण्यासाठी प्रयत्न करत असणारे पुरुष स्वर्गात जन्मतात.
२४. चौचीने टोपलीतून मासा ओढण्याची इच्छा करत असणारा कावळा कुत्र्यापासून भित्तो.
२५. शेत कसून बिया पेरत असणारा शेतकरी धान्य मिळविण्याची अपेक्षा करतो.
२६. सूर्याच्या प्रकाशाद्वारे डोळ्यांनी वस्तू पाहत असणारी माणसे जगात जगतात.
२७. झाडाखाली बसून चीवर शिवत असलेल्या श्रमणासोबत उपासक बोलतो.
२८. झाडाखाली झोपत असलेल्या याचकाच्या शरीरावर पाने पडतात.
२९. व्यापाऱ्यास पैसे देऊन घोडे मिळविण्यासाठी मंत्री प्रयत्न करतो.

३०. दूध पिऊन हसत असणारा मुलगा पात्र पलंगावर फेकतो.

● पालीत भाषांतर

१. वत्थानि धोवन्तो पुरिसो मग्गे गच्छन्तेन कुमारेन सद्धिं भासति ।
२. ब्राह्मणो उदकं पिवितुं अरञ्जम्हा आगच्छन्तं मिगं पस्सति ।
३. उय्याने अजा रुक्खेहि पतन्तानि पण्णानि खादन्ति ।
४. असप्पुरिसा मिगे हनन्ते लुद्धके पस्सितुं इच्छन्ति ।
५. कस्सको खेत्ते बीजानि खादन्ते सकुणे पस्सति ।
६. नगरे पविसन्ता समणा विहारे वसन्तं बुद्धं वन्दितुं इच्छन्ति ।
७. सोपाने तिट्ठन्तो दारको रुक्खे निसीदन्ते मक्कटे पस्सति ।
८. कुमारा उदके चरन्तानं मच्छानं भत्तं ददन्ति ।
९. समुद्धं तरितुं आकङ्खमानो नाविको भूपालम्हा मूलं याचति ।
१०. समुद्धस्मिं पतन्तं चन्दस्स आलोकं मनुस्सा लोचनेहि पस्सन्ति ।
११. उपासका विहारे वसन्तानं समणानं चीवरे दातुं उस्सहन्ति ।
१२. पुञ्जं आकङ्खमाना सप्पुरिसा समणानं दानानि ददन्ति, सीलानि रक्खन्ति ।
१३. पुरिसो अरञ्जे रुक्खेहि पतन्तेसु पण्णेसु आहिण्डति ।
१४. मातुलो पुप्फानि परियेसन्तस्स दारकस्स पदुमं ददाति ।
१५. धीवरो याचकस्स थोकं धञ्जं दत्त्वा गेहं पविसति ।
१६. अमच्चो खेत्ते कसन्तानं कस्सकानं बीजानि ददाति ।
१७. सुनखो (तस्स) कायं फुसन्तस्स पुरिसस्स हत्थं डसितुं उस्सहति ।
१८. बुद्धस्स सावका मग्गे रोदन्तं दारकं पुच्छन्ति ।
१९. मातुलस्स मित्तो रुक्खमूले निसीदित्वा गीतानि गायन्ते कुमारे पक्कोसति ।
२०. सप्पुरिसा गेहे उपसङ्गमन्तानं समणानं ओदनं ददन्ति ।
२१. सग्गे उप्पज्जितुं आकङ्खमाना सप्पुरिसा सीलं रक्खन्ति ।
२२. गामं आगच्छन्तं सिगालं दिस्वा कस्सको पासाणेन तं पहरितुं उस्सहति ।
२३. सच्चं भासमाना उपासका धम्मं अधिगन्तुं उस्सहन्ति ।
२४. उदकेन पत्तं धोवित्वा तापसो पानीयं परियेसति ।
२५. सीलानि रक्खन्ता पण्डिता सच्चं अधिगन्तुं आरभन्ति ।

सराव - १२

● मराठीत भाषांतर

१. तू मित्रांसह रथाने दुकानातून वस्तू आणतोस.
२. मी पाण्यातून कमळे आणून व्यापाऱ्यास देतो.
३. तुम्ही समणांना देण्यासाठी चीवर शोधता.
४. स्वर्गात उत्पन्न होण्याची इच्छा करणारे आम्ही शीलंचे पालन करतो.
५. धर्म प्राप्त करण्यासाठी प्रयत्न करत असणाऱ्या समणांसाठी ते दान देतात.
६. तो अरण्यात उडत असलेले पक्षी पाहण्यासाठी पर्वत चढतो.
७. आम्ही सुगतांच्या शिष्यांना वंदन करण्यासाठी विहारात जमतो.*
८. येत असलेल्या तपस्व्याला पाहून तो भात आणण्यासाठी घरात प्रवेश करतो.
९. मी पाण्यात उतरून ब्राम्हणाची वस्त्रे धुतो.
१०. तू घराचे दार उघडून पात्रातून पाणी घेऊन पितोस.
११. सोने शोधत असलेला मी, द्विपात खड्डे खणतो.
१२. फळे खात असलेले तुम्ही झाडावरून उतरता.
१३. खडकावर उभे राहून तू चंद्र पाहण्यासाठी प्रयत्न करतोस.
१४. आम्ही मनुष्यलोक सोडून स्वर्गात जन्म घेण्याची इच्छा करतो.
१५. अरण्यात राहणाऱ्या हरीणांना बाणांनी वेधण्याची तुम्ही इच्छा करता.
१६. उद्यानात फिरत असणारे आम्ही कुत्र्यांसह खेळत असलेली मुले पाहतो.
१७. तू झाडाखाली बसून आचार्याला देण्यासाठी वस्त्र शिवतोस.
१८. पुण्याची इच्छा करत असणारे आम्ही समणांना दान देतो.
१९. तुम्ही सत्य समजण्यासाठी आरंभ करता.
२०. गाणे गाणारा तू , रडत असलेल्या मुलाला सांभाळतोस.
२१. हसत असलेल्या मुलांबरोबर आम्ही उद्यानात नाचतो.
२२. तो पाणी पिऊन, पात्र फोडून, मामास भितो.
२३. प्रासादाकडे येत असलेल्या समणाला पाहून राजाचे चित्त प्रसन्न होते.
२४. आम्ही जंगलात प्रवेश करून बकऱ्यांसाठी पाने जमवितो.
२५. शेत राखत असलेला तो, खड्डे खणत असणाऱ्या डुकरांना पाहून

दगडांनी प्रहार करतो.

● पालीत भाषांतर

१. अहं कुक्कुरस्स कायं फुसन्तं दारकं पक्कोसामि ।
२. मयं विहारे सन्निपतन्तेहि समणेहि सह भासमाना सच्चं अधिगन्तुं
उस्सहाम ।
३. तुम्हे उय्याने निसीदन्ता मित्तेहि सह फलानि भुज्जथ ।
४. त्वं आसने निसीदित्वा खीरं पिवसि ।
५. मयं अरज्जे गन्त्वा चरन्ते मिगे पस्सितुं गेहम्हा निक्खमाम ।
६. अहं धम्मं अधिगन्तुं इच्छामि ।
७. पब्बतम्हि तिडित्वा मयं समुद्धम्हि पतन्तं चन्दस्स आलोकं पस्साम ।
८. अहं कस्सकस्स सकटं मग्गम्हा आकह्वामि ।
९. तुम्हे आसनेसु निसीदथ, अहं गेहम्हा पानीयं आहरामि ।
१०. बीजानी खादन्ते सकुणे पस्सन्ता मयं खेत्तेसु आहिण्डाम ।
११. अहं वराहे हनन्तं असप्पुरिसं ओवदामि ।
१२. गेहं उपसङ्कमन्तं सप्यं पस्सित्वा त्वं भायसि ।
१३. अहं अरज्जम्हा निक्खमन्ते मनुस्से पज्जे पुच्छामि ।
१४. रोदन्तं दारकं दिस्वा मयं मग्गम्हा गच्छन्तं वेज्जं पक्कोसाम ।
१५. सीलानि रक्खन्तो समणानं दानं ददन्तो अहं दारकेहि सद्धिं गेहं
जीवामि ।
१६. पापकम्मानी (पापानि कातुं) भायन्ता सप्पुरिसा सग्गे उप्पज्जन्ति ।
१७. लभं लभितुं आकह्वमाना मयं नगरम्हा भण्डानि आहराम ।
१८. रुक्खमूले तिडित्वा मयं उदकेन पुप्फानि आसिज्वाम ।
१९. अहं उदकेन पत्ते धोवित्वा वेज्जस्स ददामि ।
२०. सच्चं परियेसमानो अहं गेहं पहाय विहारं पविसामि ।
२१. तुम्हे समणे पस्सितुं इच्छन्ता उय्याने सन्निपतथ ।
२२. अहं काकस्स तुण्डम्हा पतन्तं फलं पस्सामि ।
२३. त्वं समुद्धं तरित्वा दीपम्हा अस्सं आहरसि ।
२४. अहं आपणम्हा दीपं आहरितुं गेहम्हा निक्खमामि ।
२५. अहं पिटकं आदाय धज्जं संहरितुं खेत्तं गच्छामि ।

सराव - १३

● मराठीत भाषांतर

१. बुद्ध विहारात एकत्र जमत असलेल्या लोकांना धम्म शिकवितात.
२. बुद्धांची पूजा करण्यासाठी विचार करत असणारा उपासक फुले गोळा करतो.
३. ते पात्रे भरत असताना गाणे गातात.
४. अरण्यात राहत असणाऱ्या हरणांना त्रास देवून तुम्ही दुष्ट माणसे होता.
५. आम्ही बाजारात जाऊन व्यापाऱ्यांसह बोलून धान्य विकतो.
६. तू उडणारा पोपट पाहून पकडण्यासाठी इच्छा करतो.
७. पर्वतातून उगवत असणारा चंद्र पाहण्यासाठी मुलगा घरातून धावतो.
८. मी शेतकऱ्यांसह शेतात झाडे लावतो.
९. मंत्र्यांबरोबर चर्चा करत असणारे आम्ही, प्रासादात आसनांवर बसतो.
१०. तुम्ही तथागतांच्या श्रावकांना निमंत्रण देवून दान देता.
११. उपासक विहारास जाऊन दिवे लावून धम्म ऐकण्यासाठी बसतात.
१२. शिकारी डोके कपड्याने झाकून, बसून, पक्ष्यांना मारण्यासाठी प्रयत्न करतो.
१३. तो वनात हिंडत असलेल्या बैलांना गावी आणून व्यापाऱ्यांना विकतो.
१४. तू बाजारांतून वस्तू खरेदी करून गाडीने आणून घरात ठेवतोस.
१५. तुम्ही करवर्तीनी झाडे तोडून डोंगरावरून पाडता.
१६. धर्माने माणसांचे पालन करत असणारे राजे अकुशलास त्यागतात.
१७. सत्य जाण्याची इच्छा करणारा मी समणांना प्रश्न विचारतो.
१८. दान देवून शील पाळणारी चांगली माणसे स्वर्गलोक प्राप्त करतात.
१९. धान्य मोजत असणारा शेतकरी बाजाराला नेऊन धान्य विकण्यासाठी विचार करतो.
२०. पात्राने पाणी पीत असताना मी, दारात उभे राहून रस्त्याकडे पाहतो.
२१. तो दुकानातून दूध विकत आणण्यासाठी मुलास पाठवितो.
२२. धर्म शिकण्यासाठी प्रयत्न करत असलेले आम्ही, विद्वानांसह चर्चा करतो.
२३. चोरांसह घरे फोडून माणसांना पीडा करत असलेले तुम्ही दुष्टजन

आहात.

२४. सोने शोधत असणाऱ्या, द्वीपाहून येत असणाऱ्या वाण्यांना मी जाणतो.
२५. मी आचार्य आहे, तू वैद्य आहेस.
२६. हे असत्पुरुषा, तू बुद्धांद्वारा देत असलेला उपदेश ऐकून सत्पुरुष होण्यासाठी प्रयत्न करतोस.*
२७. विद्वानांसह चर्चा करत असणारा मी, धर्माने द्वीपाला सांभाळत असणारा राजा आहे.
२८. डुकरे मारत असणारे, शेतकऱ्यांना त्रास देत असणारे चोर पापकर्म करतात.
२९. शीलाचे पालन करत असणारी, पुण्य कर्म करत असणारी माणसे, स्वर्गप्राप्तीसाठी अपेक्षा करतात.
३०. अकुशल सोडून, पाप त्यागून, राहणारी माणसे सत्पुरुष होतात.

● पालीत भाषांतर

१. त्वं रुक्खेहि फलानि ओचिनित्वा आपणं पेसेसि ।
२. धम्मं देसेन्तं बुद्धं सुत्वा अहं पसीदामि ।
३. धज्जं संहरितुं चिन्तेन्तो अहं कस्सकेन सद्धिं खेत्तं गच्छामि ।
४. गीतानि गायन्ता तुम्हे आकासे उड्ढेन्ते सकुणे ओलोकेथ ।
५. गामस्मिं कस्सके पीळेन्तं असप्पुरिसं अहं ओवदामि ।
६. मयं उय्याने रुक्खे रोपेतुं आवाटे खणाम ।
७. मयं विहारस्मिं दीपे जालेन्तं मनुस्सं जानाम ।
८. नाविकेहि सद्धिं दीपं पापुणितुं तुम्हे समुद्धं तरथ ।
९. दीपं पालेन्तो भूपालो जिनाति ।
१०. मयं गामे वसन्तेहि समणेहि धम्मं उग्गण्हितुं आरभाम ।
११. सच्चं परियेसन्तो पण्डितो नगरम्हा नगरं गच्छति ।
१२. सयन्तं सोणं पादेन परिवज्जेत्वा कुमारो गेहं धावति ।
१३. सग्गे उप्पज्जितुं आकङ्खमाना पण्डिता पापं कातुं भायन्ति ।
१४. मनुस्सलोकम्हा चवित्वा असप्पुरिसा नरके उप्पज्जन्ति ।
१५. पब्बतम्हा तापसं निमन्तेत्वा भूपालो चीवरं ददाति ।
१६. सच्चं उग्गण्हितुं उस्सहन्ता उपासका समणा भवन्ति ।

१७. धम्मं देसेन्तं समणं सोतुं आकङ्क्षमाना उपासका विहारे सन्निपतन्ति ।
१८. मयं नयनेहि पस्साम, सोतेहि सुणाम, कायेहि फुसाम ।
१९. अहं दीपे पालेन्तो भूपालो होमि ।
२०. तुम्हे चोरेहि मन्तेन्ता असप्पुरिसा होथ ।
२१. सप्पुरिसा लोकं आरक्खितुं रुक्खे रोपेतुं आरभन्ति ।
२२. धम्मं सुत्वा चोरो पापं परिवज्जेतुं इच्छति ।
२३. गामेहि आगच्छन्तानं कस्सकानं विक्किणितुं वाणिजा आपणेसु
वथानि ठपेन्ति ।
२४. मनुस्सलोके गिलानो देवानं दूतो होति ।
२५. असप्पुरिसे अनुसासेन्ता सप्पुरिसा लोके वसन्ति ।
२६. वेज्जो उदकम्हा पदुमानि ओचिनित्वा धम्मं सोतुं विहारं गच्छति ।
२७. चोरो बुद्धं पस्सित्वा पसीदित्वा सरे निक्खिपति ।
२८. अकुसलं परिवज्जेतुं इच्छन्तो अहं सीलं रक्खामि ।
२९. मयं विहारम्हा आगच्छन्तानं समणानं दानं दातुं ओदनं पचाम ।
३०. तुम्हे वाणिजेहि सद्धिं सुवण्णं परियेसमाना दीपम्हा दीपं गच्छथ ।

सराव - १४

● मराठीत भाषांतर

१. तो पर्वतातून उगवत असलेल्या चंद्राला पाहण्यासाठी प्रासादावर
चढेल.
२. राजा चोरांपासून द्वीपाला रक्षण्यासाठी मंत्र्यांबरोबर चर्चा करेल.
३. मी समुद्र ओलांडून द्विपाला पोहचून वस्तू विकेन.
४. विहाराजवळ जात असणारे तुम्ही, मार्गात फुले विकत असणारी
माणसे पहाल.
५. पाण्यात (दु.वि.) उतरून वस्त्रे धुवत असलेला शेतकरी आंगोळ करून
घरी जाईल.
६. गावात राहत असलेला तू, नगरास जाऊन रथ आणशील.
७. पुण्य करण्यासाठी इच्छा करत असणारे तुम्ही सत्पुरुष, पापी मित्रांना
सल्ला द्याल.
८. धर्म ऐकण्यासाठी उद्यानात बसत असलेल्या उपासकांना मी पाणी

देईन.

९. आम्ही राजे धर्माने द्वीप सांभाळू.
१०. झाड पाडून फळे खाण्याची इच्छा करत असणाऱ्या दुष्ट पुरुषाला मी रागावेन.
११. दान देत असणारे, शील पाळणारे आम्ही, समणांकडून धम्म शिकू.
१२. धावात असलेल्या गाडीतून पडत असलेला मुलगा पाहून, तू वैद्याला आणतोस.
१३. सत्य प्राप्तीसाठी प्रयत्न करत असलेला तपस्वी, तथागतांना पाहण्याची इच्छा करतो.*
१४. बुद्धांवर संतुष्ट होऊन, देवपुत्र होऊन, उपासक स्वर्गलोकात जन्म घेतो.*
१५. उगवत असलेल्या सूर्याला पाहून, घरातून बाहेर निघून, ब्राम्हण वंदन करतो.
१६. द्वीपाला पोहचण्यासाठी इच्छा करत असणारे आम्ही, समुद्र ओलांडण्यासाठी नाविक शोधतो.
१७. मंत्र्यासाठी दूत पाठवण्याची इच्छा करत असणारा मी राजा आहे.
१८. पुण्यकर्म करत असणाऱ्या व्यापाऱ्यांची (कडे) संपत्ती आहे.
१९. गाणी गात असणाऱ्या, नाचत असणाऱ्या मुलांना आम्ही पाहू.
२०. पाप त्यागून कुशल करत असणाऱ्या सत्पुरुषांना देव पूजतील.
२१. सत्य बोलत असणारे, दुष्ट पुरुषांना अनुशासन करत असणारे विद्वान, उपासक होतील.
२२. तू धान्याने पात्र भरून आचार्यास देशील.
२३. झाडाखाली बसून चीवर शिवत असणाऱ्या श्रमणांच्या जवळ मी जाईन.
२४. झोपत असणाऱ्या पुत्राच्या कायेला स्पर्श करत असणारा मी, पलंगावर बसतो.
२५. बागेत झाडे लावण्यासाठी श्रमण माणसांना सल्ला देतात.

● पालीत भाषांतर

१. अहं बुद्धम्हा धम्मं उग्गण्हित्वा धम्मेन लोके जीविस्सामि ।
२. अहं अमच्चेहि सद्धिं धम्मेन दीपं पालेतुं भूपालं ओवदिस्सामि ।
३. आसनम्हि साटकं ठपेत्वा कुमारो नहायितुं उदके ओतरिस्सति ।
४. तुम्हे धम्मं सुत्वा तथागते पसीदिस्सथ ।
५. फलानि संहरन्ता अरञ्जे चरन्ता ते पानीयं पातुं इच्छिस्सन्ति ।
६. नगरं उपसङ्कमन्ता कस्सका मग्गे धावन्ते रथे पस्सिस्सन्ति ।
७. उदेन्तो सुरियो लोकं ओभासेस्सति ।
८. उय्याने रुक्खा चन्दस्स आलोकेन नहायिस्सन्ति ।
९. पण्डितम्हा पञ्हे पुच्छन्ते तुय्हं पुत्ते दिस्वा त्वं पसीदिस्ससि ।
१०. दारका रुक्खेसु फलानि खादन्ते सुके पस्सितुं इच्छिस्सन्ति ।
११. मयं दीपम्हा आगच्छन्ता वेज्जा होम, तुम्हे दीपं गच्छन्ता आचरिया होथ ।
१२. सो मूलं आदाय/गहेत्वा भण्डानि किणितुं आपणं गमिस्सति ।
१३. दारको पानीयेन पत्तं पूरेत्वा ओदनं भुञ्जन्तस्स याचकस्स दस्सति ।
१४. पुञ्जं लभितुं आकङ्कन्ता मनुस्सा लोके मनुस्सानं रुक्खे रोपेस्सन्ति ।
१५. धनं परियेसन्ता असप्पुरिसा गामेसु धम्मेन जीवन्ते कस्सके पीळेस्सन्ति ।
१६. पब्बतेसु रुक्खेसु फलानि भवन्ति ।
१७. सप्पुरिसा कुसलकम्मनि करोन्ता समणेहि धम्मं उग्गण्हिस्सन्ति ।
१८. पण्डिता दीपे पालेन्ते भूपाले अनुसासन्ति ।
१९. समुद्दम्हा आगच्छन्तेहि धीवरेहि तुम्हे मच्छे किणिस्सथ ।
२०. मयं धम्मं उग्गण्हितुं आकङ्कमाना बुद्धं उपसङ्कमाम ।
२१. उय्यानं आगच्छन्तं सिगालं दिस्वा दारका भायिस्सन्ति ।
२२. अमच्चेहि सह गामं आगच्छन्तं भूपालं पस्सितुं ते गमिस्सन्ति ।
२३. त्वं धम्मेन जीवन्तो सप्पुरिसो होसि ।
२४. तुण्डेन फलं ओचिनन्तं सुवं अहं पस्सामि ।
२५. मयं सीलं रक्खन्ता सप्पुरिसा भविस्साम ।

सराव - १५

● मराठीत भाषांतर

१. जर तू धर्म ऐकशील तर नक्कीच तू बुद्धांचा शिष्य होशील.*
२. जर ते गाणी गाण्यासाठी शिकतील तर मी ही शिकेन.
३. जर तू बियाणे पाठवलेस तर शेतकरी ते शेतात पेरेल.
४. जर तुम्ही कमळे गोळा कराल तर मुले त्यांनी बुद्धांना पूजतील.*
५. जर तू पैसे घेशील तर मी कपडा घेईन.
६. जर आम्ही राजाशी चर्चा करू तर मंत्री येणार नाहीत.
७. जर तुम्ही झाडे लावाल तर मुले फळे खातील.
८. जर आपण सज्जन बनू तर मुले सुद्धा सज्जन होतील.
९. जर राजे धर्माने द्वीप सांभाळतील तर आम्ही राजांवर प्रसन्न होऊ.
१०. जर शेतकरी बैल विकेल तर व्यापारी त्यास विकत घेईल.
११. जर माणसांना पीडत असणारे दुष्ट पुरुष गावाला येतील तर मी त्यांना समजावेन.
१२. जर मंत्री पाप त्यागतील तर माणसे पाप करणार नाहीत.
१३. जर तुम्ही पर्वत चढलात तर हिंडत असणारी हरणे, झाडांवर फिरत असणारी वानरे व उडत असणारे पक्षी पहाल.
१४. जर तू पात्राने पाणी आणलेस तर तहानलेला तो (पाणी) पिईल.
१५. कुशल कर्म करून मनुष्यलोकात जन्मण्यासाठी तुम्ही प्रयत्न करावा.
१६. जर तो वैद्य असेल तर मी त्याला रडत असणारे बालक दाखविण्यासाठी आणेन.
१७. जर मुलगा पाप करेल तर मी त्याला समजावेन.
१८. जर मंत्री विद्वान आचार्यास आणेल तर आम्ही धर्म शिकू.
१९. जर मी हाताने पोपटास स्पर्श करण्यासाठी प्रयत्न करेन तर तो घरातून उडून जाईल.
२०. जर तो वैद्यास बोलावण्यासाठी इच्छा करेल तर मी त्यास आणेन.

● पालीत भाषांतर

१. सचे त्वं पुत्तानं पापकम्मानि छादेय्यासि ते चोरा भवेय्युं ।
यदि त्वं पुत्तेहि करोन्ते अकसुलकम्मानि छादेय्यासि ते चोरा भविस्सन्ति ।

२. सचे तुम्हे सप्पुरिसा भवितुं इच्छेय्याथ पापं परिवज्जेय्याथ ।
३. सचे मयं नयनेहि ओलोकेय्याम लोके रूपानि पस्सेय्याम, सचे मयं चित्तेहि ओलोकेय्याम पुञ्जं च पापं च पस्सेय्याम ।
४. यदि त्वं गीतं गायितुं आरभेय्यासि, दारका नच्चितुं आरभेय्युं ।
५. सचे मयं मनुस्सलोकम्हा चवेय्याम, मनुस्सलोके उप्पज्जितुं न भायिस्साम ।
६. सचे देवा मनुस्सलोके उप्पज्जेय्युं, ते पुञ्जकम्मानि करेय्युं ।
७. सचे तुम्हे सच्चं परियेसेय्याथ, विहारे वसन्तं तथागतं उपसङ्गमेय्याथ ।
८. सचे त्वं वाणिजं ओवदेय्यासि, सो सप्पुरिसो भविस्सति ।
९. यदि अहं समणं पक्कोसेय्यामि, सो धम्म देसेतुं गेहं आगमिस्सति ।
१०. सचे त्वं सप्पुरिसो भवसि, अरज्जे आहिण्डन्ते गोणे न मारेस्ससि ।
११. यदि तुम्हे खेत्ते कम्मं करेय्याथ, तुम्हे धनं च धज्जं च लभिस्सथ ।
१२. यदि भूपालो धम्मेन दीपं पालेतुं इच्छेय्य/आकङ्खेय्य सो पण्डितेहि च अमच्चेहि च मन्तेस्सति/मन्तेय्य ।
१३. सचे त्वं खेत्ते कम्मं करिस्ससि, कसन्ते कस्सके पस्सेय्यासि ।
१४. अहं मक्कटेन सह उय्याने कीळन्ते कुमारे पस्सामि ।
१५. यदि ते गायन्ते सकुणे पस्सितुं इच्छेय्युं, ते उय्यानं गमिस्सन्ति ।
१६. सचे तुम्हे धम्मं सुणेय्याथ, धम्मेन जीवितुं सक्किस्सथ ।
१७. सचे त्वं पापमित्ते परिवज्जेय्यासि, त्वं सप्पुरिसो भविस्ससि ।
१८. सचे अमच्चो सप्पुरिसो न होति मयं (तं) न उपसङ्गमिस्साम ।
१९. सचे रुक्खे फलानि होन्ति, अहं तानि ओचिनिंतुं रुक्खं आरुहिस्सामि ।
२०. सचे अहं फलानि ओचिनेय्यामि, तुम्हे मित्तेहि सह भुज्जिस्सथ ।

सराव - १६

● मराठीत भाषांतर

१. राजे धर्माने द्वीपास शासन करोत.
२. माणसाने भिऊ नये, जर तो सत्य जाणतो तर बोलवे.
३. तुम्ही पाप करत असणाऱ्या पुत्रांना सल्ला द्यावा.
४. सुगतांनी धर्म सांगावा, श्रावक व उपासक विहारात बसले आहेत.*
५. त्यांनी पाप कर्म करून मनुष्यलोक सोडून नरकात जन्मू नये.

६. चोरांनी शेतकऱ्यांचे बैल मारू नयेत.
७. तू कुत्र्यास स्पर्श करू नकोस, तो तुला चावेल.
८. तुम्ही दिवे पेटवून विहारातील चित्रे पहा.
९. तुम्ही खलपुरुषांना संबोधित करून धर्माने जगण्यासाठी उपदेश करावा.
१०. मुला, तू पापी मित्रांकडे जाऊ नकोस.
११. जर तुम्ही सत्य बोलण्यासाठी प्रयत्न कराल तर तुम्ही सत्पुरुष व्हाल.
१२. जर तू दगड फेकशील तर कावळे व पक्षी आकाशात उडतील.
१३. हे मुला, (तू) पाणी पिऊन पात्र फोडू नकोस.
१४. सोने चोरून जात असणाऱ्या चोरांनी समुद्र पार करू नये.
१५. हे उपासकांनो, मुलांना रागावू नका, श्रमणांसह चर्चा करून मुलांना अनुशासित करा.

● पालीत भाषांतर

१. दीपं पालेन्तो भूपालो धम्मेन मनुस्से रक्खतु ।
२. उय्याने कीळन्ता दारका पतन्तानि पण्णानि संहरन्तु ।
३. कस्सका च वाणिजा च भूपालस्स उय्याने सन्निपतन्तु ।
४. पुत्ता सीहे च मिगे च सकुणे च पस्सितुं पब्बतं आरुहन्तु ।
५. सचे तुम्हे मिगे आरक्खितुं इच्छथ, मा अरज्जेसु रुक्खे छिन्दथ ।
६. मा दारको सोपानम्हा ओरुहतु, सो पतिस्सति ।
७. कस्सको खेत्ते कसित्वा बीजानि वपतु, मा सो अजे हनतु ।
८. तुण्डेहि फलानि गहेत्वा सुवा उप्पतन्तु/उड्ढेन्तु ।
९. पुत्ता, मा तुम्हे पापं करोथ, धम्मेन जीवथ ।
१०. सुगतस्स सावका दानानि च चीवरानि च लभन्तु ।
११. दारका गेहम्हा निक्खमित्वा पब्बतस्मा उदेन्तं चन्दं पस्सन्तु ।
१२. कुमारा, मा तुम्हे लुद्धकेन सद्धिं अरज्जे गत्त्वा मिगे मारेथ ।
१३. तुम्हे गेहं धावित्वा खेत्तं कसन्तानं कस्सकानं पानीयं आहरथ ।
१४. मा भूपालस्स दूतम्हा पज्जे पुच्छथ ।
१५. तुम्हे उपासका अकुसलं परिवज्जेत्वा कुसलकम्मानि कातुं उस्सहथ ।

सराव - १७

● मराठीत भाषांतर

१. शेतकरी शेत नांगरून अंघोळीसाठी पाण्यात उतरला.
२. शिकत असणाऱ्या मुलांना देण्यासाठी आचार्यांनी फुले आणली.
३. उपासकांनी आसनांवरून उठून धम्म देण्यासाठी जवळ येणाऱ्या भिक्षूस वंदन केले.
४. शहरांमध्ये कामे करून वेतन मिळविण्यासाठी इच्छा करत असणारी माणसे गावांमधून निघाली.
५. आचार्यांनी आसनाला वस्त्राने झाकून श्रमणास बसण्यासाठी निमंत्रित केले.
६. दार उघडून, झाडावरून उतरत असणारी वानरे पाहणारा मुलगा उभा राहिला.
७. विद्वानाने गुरे चोरून अकुशल करत असणाऱ्या माणसांना बोलावून सल्ला दिला.
८. याचकाच्या मुलांनी झाडांवरून पडत असणारी फळे गोळा करून बाजारात विकली.
९. शेतकऱ्याने धान्य मोजून व्यापाऱ्याला (कडे) विकण्यासाठी पाठवले.
१०. धर्म शिकून श्रमण होऊ इच्छिणारा, आचार्याला शोधत असणारा मंत्री बुद्धांजवळ आला.*
११. जर तुम्ही गावास पोहचलात तर मित्रांना पहाल.
१२. विद्वानाला (कडून) प्रश्न विचारून सत्य जाणण्यासाठी मामाने प्रयत्न केला.
१३. खडकावर उभे राहून बकरा खात असणाऱ्या सिंहास पाहून वानरे घाबरली.
१४. झाडाखाली बसून गाणी गात असणाऱ्या मुलांच्या अंगांवर पाने व फुले पडली.
१५. धन जमा करत असणारे तुम्ही, समुद्र ओलांडून द्वीपास जाऊ नये.
१६. बाजारात वस्तू विकत असणाऱ्या व्यापाऱ्याचा रथ आहे.
१७. पुत्राला देण्यासाठी वस्त्र शिवत असणाऱ्या मी, गाणे गायले.
१८. डुकरांनी व कुत्र्यांनी शेतात खडे खणले.

१९. झाडाखाली बसून माणसांनी तपस्व्याने बोललेले ऐकले.
२०. शिकान्याबरोबर वनात हिंडत असणाऱ्या पुत्रांना संबोधित करून शेतकरी रागावले.
२१. तू सुवर्ण पात्र विकून तलवारी खरेदी करू नये.
२२. सामान, शेत व गुरे पुत्रांना देवून, घर सोडून, त्याने श्रमण होण्यासाठी विचार केला.
२३. धर्माने जगत असणाऱ्या सत्पुरुषांनी हरणांना मारले नाही.
२४. मी जिना चढलो, ते जिच्यावरून उतरले.
२५. पाण्यात उतरून आंघोळ करत असणाऱ्या मित्रांनी कमळे वेचली.

● पालीत भाषांतर

१. दारको उदकेन पदुमानि आसिञ्चित्वा तेहि बुद्धं पूजेसि ।
२. पुरिसा वेतनं लभित्वा आपणं गन्त्वा भण्डानि किणिसु ।
३. धीवरा समुद्महा मच्छे आहरित्वा कस्सकानं विक्किणिसु ।
४. सचे त्वं नहायितुं गच्छसि, दारकानं वत्थानि धोवाहि ।
५. सुवा च काका च रुक्खेहि आकासं उड्डेसुं ।
६. रुक्खमूले कुक्कुरेन सह कीळन्ते दारके मा अक्कोसथ ।
७. अहं भूपालं पस्सितुं सन्निपत्तिवा उय्याने निसीदन्तानं मनुस्सानं कथेसिं ।
८. गेहं पविसन्तं सप्पं दिस्वा मयं भायिम्ह ।
९. मित्तेन सह भत्तं भुञ्जन्तस्स पुत्तस्स अहं पानीयं अदासिं/अददिं ।
१०. मा पापानि करोथ, मनुस्सलोकम्हा चवित्वा सग्गं पविसितुं कुसलानि करोथ ।

सराव - १८

● मराठीत भाषांतर

१. जर सभेत कन्या बोलतील तर मी ही बोलें.
२. मुलींनी फुले जमवून सभागृहात बसून माळा बनविल्या.
३. महिलेने झाडाच्या फांद्या तोडून ओढल्या.
४. पत्नीने पेट्यांमधे सोने व वस्त्रे ठेवली.
५. बालिका प्रासादाच्या छायेत बसून वाळूत खेळल्या.

६. पत्नीचे भाषण ऐकून प्रसन्न होऊन शेतकरी सत्युरुष झाला.
७. पुण्य करत असणाऱ्या, धर्माने जगत असणाऱ्या, मनुष्यांचे देवतांनी रक्षण करावे.
८. डोंगरात गुहांमध्ये राहत असणाऱ्या सिंहानी वाळूत खेळत असणाऱ्या मृगांना मारले.
९. आईने बालिकेवर रागावून हाताने मारले.
१०. महिलांनी श्रद्धेने भात शिजवून विहारात नेऊन श्रमणांना अर्पण केला.
११. तुम्ही मद्य पिऊ नका, आजारी होण्यासाठी प्रयत्न करू नका.
१२. धर्माने धन जमा करत असणारी, प्रज्ञेने पुत्रांना पोसत असणारी माणसे मनुष्यलोकात सुख उपभोगतात.
१३. जर तुम्ही नावेने गंगा पार कराल तर द्वीपावर राहत असणाऱ्या तपस्व्यांना पाहून परत येऊ शकाल.
१४. लव्याजम्याने वेढलेल्या, प्रासादातून निघत असलेल्या राजाला पाहून महिलांना आनंद होतो.
१५. मुलींनी सभागृहात जमून मुलांसह गप्पागोष्टी केल्या.
१६. भुकेने पीडित असलेल्या आजारी याचकला पाहून आईने भात दिला.
१७. गुहेत लपून मद्य पित असणारे चोर सिंहाला पाहून घाबरले.
१८. डुकरे मारून जगत असणारा मनुष्य आजारी होऊन दुःख भोगतो.
१९. वाण्याच्या दुकानातील पेटीत पैसे आहेत.
२०. श्रमण मनुष्यांना पापापासून रोखून सत्युरुष करण्यासाठी प्रयत्न करतात.

● पालीत भाषांतर

१. मय्हं अम्माय विहारं गन्तुं मग्गं पुच्छन्तो नरो मग्गे अट्ठासि ।
२. वनिता सद्धाय समणानं ओदनं पटियादेत्वा विहारं नेसि ।
३. धम्मेन जीवन्तो त्वं धनं परियेसितुं सक्कोसि ।
४. गेहस्स छायायं निसीदन्तियो कञ्जायो लताय साखायो छिन्दिसुं ।
५. असुप्पुरिसा सुरं पिवन्ते तेसानं पुत्ते न ओवदिसु ।
६. दारिका पिटकं च मूलं च आदाय/गहेत्वा धज्जं किणितुं आपणं अगच्छि/अगमि ।

७. सचे तुम्हे दीपे जालेय्याथ उपासका विहारे रूपानि पस्सिस्सन्ति ।
८. सप्पुरिसा ! तुम्हे धम्मं उग्गण्हित्वा धम्मेन जीवितुं उस्सहथ ।
९. सचे त्वं उस्सहेय्यासि, पापं निवारेत्वा पुज्जं कातुं सक्कोसि ।
१०. वनिता गुहायं सयन्तं सीहं दिस्वा धावि ।

सराव - १९

● मराठीत भाषांतर

१. आईद्वारा पेटीत ठेवलेले सोने बालिकेने घेतले नाही.
२. धुतलेले कपडे घेऊन पत्नी पाण्यातून बाहेर आली.
३. शेतकऱ्यांनी बागेत लावलेल्या झाडांना फळे होती.
४. देव आणि मनुष्यांकडून बुद्ध पूजित आहेत.
५. पाण्याने भरलेले पात्र घेऊन महिला घरी आलेली होती.
६. अधर्माने द्वीपावर राज्य करत असणाऱ्या राजाद्वारा पीडित लोक क्रोधित आहेत.
७. चोचीत पिकलेले फळ घेवून उडणारा पोपट मी पाहिला.
८. उगवत असणारा सूर्य ब्राम्हणाद्वारा पूजला गेला आहे.
९. आईद्वारा लावलेला दिवा घेऊन पुत्र विहारात प्रविष्ट झाला आहे.
१०. महिलेद्वारा कपड्याने आच्छादित आसनावर बसून श्रमणाने जमलेल्या समुदायाला धर्म दिला.
११. शेतकऱ्याद्वारा शेताकडे आणलेली गुरे गवत खात असताना हिंडली.
१२. व्यापाऱ्यांनी पेट्यांमध्ये ठेवलेले कपडे विकले नाहीत.
१३. जर तू सत्य जाणतोस तर पुत्राला रागावू नकोस.
१४. नावेने निघालेले पुरुष, समुद्र ओलांडून, द्वीपास पोहचून, पत्नीशी गप्पागोष्टी करत असताना आनंदित होतात.
१५. मार्गात उभ्या असलेल्या व्यापाऱ्याच्या वाहनात मी कन्येद्वारा आणलेल्या वस्तू ठेवल्या.
१६. धर्माने मिळविलेल्या धनाने पुत्रांना पोसून जगत असणारी माणसे देवतांद्वारा रक्षित होतात.
१७. श्रावकांनी व उपासकांनी वेढलेले बुद्ध विहाराच्या छायेत बसलेले होते.*

१८. आईद्वारा पापापासून प्रतिबंधित पुत्र सत्पुरुष होऊन धर्म ऐकतात.
१९. शेतकऱ्यांना पीडित असणारे, विद्वानाद्वारा अनुशासित केले गेलेले, सत्पुरुष होण्यासाठी प्रयत्न करत असलेले चोर उपासकांसह बागेत झाडे लावतात.
२०. महिलेने पुत्रासाठी तयार केलेल्या भातातून थोडासा (भात), क्षुधेने पीडित याचकासाठी देऊन, पाणी सुद्धा दिले.
२१. सभेत बसून बालिकेद्वारा गायिलेले गीत ऐकून मुली आनंदित झाल्या.
२२. मंत्र्याद्वारा निमंत्रित, सभागृहात बसू न शकणारी माणसे बागेत जमली.
२३. शेतकऱ्यांद्वारा शेतांत पेरलेल्या बियांतून काही (बिया) पक्ष्यांनी खाल्ल्या.
२४. कुमारांकडून झाडाखाली लपून झोपत असणारा साप बघितला गेला आहे.
२५. व्यापाऱ्याद्वारा द्वीपाहून आणलेली वस्त्रे महिला विकत घेण्यासाठी इच्छितात.
२६. जर राजाने मनुष्यांना धर्माने रक्षिले, तर ते (मनुष्य) कामे करून मुलांना वाढवत असताना सुख उपभोगतील.
२७. मुलाद्वारा विनवलेल्या आईने (त्याच्या) मित्रांसाठी भात तयार केला.
२८. मंत्र्याद्वारा विचारलेला प्रश्न समजण्यासाठी असमर्थ असलेल्या चोरांच्या दूताने विचार करण्यासाठी सुरुवात केली.
२९. चोरांद्वारा गुहेत लपविलेल्या वस्तू पाहून वानरे त्या घेऊन झाडांवर चढली.
३०. शोधलेला धर्म समजून मी आनंदित आहे.

● पालीत भाषांतर

१. सभं आगतो पुरिसो अमच्चेहि सद्धिं कथेतुं न सक्कोसि ।
२. अम्माय दिन्नं मूलं आदाय दारको आपणं धावि ।
३. भूपालो अस्सेहि आकड्ढिते रथे निस्सिनो होति ।
४. कस्सका पण्डितेन सद्धिं मन्तेत्वा भूपालस्स सन्तिकं दूतं पेसेसि ।
५. दारका विवटम्हा द्वारम्हा निक्खमिंसु ।
६. वनितायो उदकम्हि ओतरित्वा वत्थानि धोवित्वा नहायिंसु ।

७. बुद्धा च सावका च देवेहि च मनुस्सेहि च पूजिता/वन्दिता होन्ति ।
८. वाणिजो वनिताहि सिब्बितानि दुस्सानि/वत्थानि विक्किणि ।
९. अहं वनम्हा दारिकाय आहटानि पुप्फानि च फलानि च न गण्हं ।
१०. सोणेन अनुबन्धितायो कञ्जायो सीघं गेहं धाविंसु ।
११. आचरियो दारिकाय कतं पापकम्मं पस्सित्वा (तं) ओवदि ।
१२. मयं वनिताहि पटियादिते दीपे न जालयिम्ह ।
१३. मा त्वं कस्सकेन छिन्नायो साखायो पब्बतम्हा आकट्ठ ।
१४. कतस्स कम्मस्स वेतनं अलभमाना वनिता कुद्धा होति ।
१५. साखायं निसीदन्तम्हा कुमारम्हा फलानि मा याच ।
१६. ब्राम्हणेन अक्कोसिता वनिता रोदमाना द्वारे निसिन्ना होति ।
१७. अम्माय पक्कोसिता दारिका भत्तं भुज्जितुं गेहं धावि ।
१८. लतायो छिन्दितुं उस्सहिता पुरिसा साखायो आकट्ठितुं आरभिसु ।
१९. धम्मेन जीवन्तो कस्सको खेत्ते कसन्तो भरियाय च दारकेहि च सद्धिं सुखं विन्दति ।
२०. देवलोकम्हा चुता देवता मनुस्सलोके उप्पज्जित्वा बुद्धेन देसितं धम्मं सुणन्ता मोदन्ति ।
२१. भिक्खुना अनुसासिता चोरा सप्पुरिसा भविंसु ।
२२. कस्सकेन रोपितेसु रुक्खेसु फलानि न अहेसुं ।
२३. सुनखेन डसिता दारिका गेहं धावित्वा रोदि ।
२४. वेज्जेन अमच्चो जातो न होति ।
२५. रुक्खमूले निसीन्नायो दारिकायो वालुकाय कीळिसु ।
२६. पुत्ता! मा सुरं पिवथ ।
२७. अम्मा दारके पापा निवारन्ति ।
२८. अहं पिपासेन पीळितस्स कुक्कुरस्स पानीयं अदासिं/अददिं ।
२९. उपसङ्गमन्तं लुद्धकं पस्समाना मयं रुक्खेसु निलीयिम्ह ।
३०. मयं सद्धाय दानानि पटियादेत्वा समणानं ददिम्ह ।

सराव - २०

● मराठीत भाषांतर

१. राजा राणीसह नावेने नदी पार करत असताना, पाण्यामध्ये फिरत

- असणारे मासे पहात असताना मंत्र्यांबरोबर बोलतो.
२. पाणी पिऊन मुलीद्वारा जमिनीवर टाकलेले पात्र फुटलेले आहे.
  ३. शेतकऱ्याच्या गाई वनात हिंडून शेताकडे गेल्या.
  ४. रात्री समुद्रावर पडलेल्या चंद्राच्या किरणांना पाहून तरुणी आनंदित झाल्या.
  ५. सिद्धिने आकाशात जाणाऱ्या तापसाला पाहून उपासक प्रसन्न होतात.
  ६. बहिणीसह तळ्याकाठी उभा राहून त्याने कमळे तोडण्यासाठी प्रयास केला.
  ७. स्त्रियांनी विहिरींवर आंगोळीसाठी किंवा कपडे धुण्यासाठी इच्छा केली नाही.
  ८. युवतीने विचारलेल्या प्रश्नास उत्तर देण्यासाठी असमर्थ असलेल्या मी, तिच्याशी बोलण्यासाठी सुरुवात केली.
  ९. आईने दुष्ट मुलाद्वारे केलेले पापकर्म झाकण्यासाठी प्रयत्न केला नाही.
  १०. बहिणीने वस्त्राने वेष्टून मंचकावर ठेवलेली वस्तू स्त्रीने पेटीत ठेवली.
  ११. तुम्ही रस्त्यावर झोपत असलेल्या कुत्र्याला छळू नका.
  १२. सद्गुणी मंत्र्याने, धन खर्चून याचकांना राहण्यासाठी गावांमध्ये सभागृहे निर्माण करून राजास कळवले.
  १३. पोपटाला हातातून मुक्त करून, त्याला उडत असताना पाहणारा, रडत असणारा मुलगा झाडाखाली उभा राहिला.
  १४. श्रद्धेने दान देत असणारे, कुशल करत असणारे सत्पुरुष, पुन्हा मनुष्यलोकात उपजण्यासाठी प्रार्थना करतात.
  १५. कुमाराने पेटी उघडून वस्त्र बाहेर काढून, आईसाठी पाठविले.

● पालीत भाषांतर

१. भूपालस्स उय्याने पोक्खरणीसु पदुमानि च मच्छा च होन्ति ।
२. युवतियो वापिया पदुमानि ओचिनित्वा भूमियं निक्खिपिसु ।
३. राजिनी नावाय/दोणिया नदिं तरित्वा आगताहि भगिनीहि सद्धिं कथेसि ।
४. अहं खेत्ते गाविं अनुबन्धन्तं कुक्कुरं अपस्सि/पस्सि ।
५. इत्थियो च कञ्जायो च फलानि च पुप्फानि च ओचिनितुं रुक्खे न आरुहिसु ।
६. नहायितुं नदिं गन्त्वा तुम्हे, असनिसद्धं सुत्वा भायित्थ ।

७. मा तुम्हे मित्तेहि सह कतं पापं छादेथ ।
८. सचे त्वं वत्थानि किणितुं मूलं विस्सज्जेय्यासि अम्मं आरोचेहि ।
९. सालायं निसिन्नानं तरुणीनं पदुम-पण्णेहि वेठितानि पदुमानि पेसेहि ।
१०. मयं सभायं इत्थीहि पुट्टे पञ्हे व्याकातुं सक्कोम ।

सराव - २१

● मराठीत भाषांतर

१. शेतामध्ये फळे चोरत असणाऱ्या मुलीने शेतकऱ्याला पाहून, घाबरून, पळण्यासाठी सुरुवात केली.
२. बुद्धाच्या श्रावकाद्वारा दिला गेलेला धर्म ऐकून, सत्य प्राप्त करण्यासाठी इच्छा करत असणाऱ्या युवतीने आईसह चर्चा केली.
३. झोपत असणाऱ्या कुऱ्याला स्पर्श करत असणारी मुलगी घराच्या दारात बसलेली होती.
४. महिलांद्वारा विचारलेल्या प्रश्नांचे उत्तर देत असणाऱ्या राणीने, सभेत बसलेल्या जनसमूहाला उद्देशून भाषण दिले.
५. जंगलात जाऊन, झाड तोडून, फांद्या ओढत असणाऱ्या स्त्रिया कोल्ह्यांना पाहून घाबरल्या.
६. घराच्या दारात बसून वस्त्र शिवत असणारी भगिनी गाणे गाते.
७. दुष्टपुरुष पापकर्माना लपवून उपासकांशी बोलत असताना विहारात आसनावर बसलेला आहे.
८. कपड्याने गुंडाळून लपविलेले सोने पाहण्यासाठी इच्छा करत असणाऱ्या युवतीने खोलीचे दार उघडले.
९. जर तू पैसे खर्च करण्यासाठी इच्छितो तर कापड खरेदी करू नको.
१०. जर तुम्ही राजासाठी दूत पाठवला तर मंत्र्यांनाही कळवा.
११. शेतकऱ्याने कापलेल्या फांद्या शेतातून काढून जंगलात टाकल्या.
१२. तळ्याकाठी उभी राहून, केळे खात असलेल्या कन्येने, बहिणीद्वारा दिले गेलेले कमळ घेतले.
१३. आमच्या हातापायांना वीस बोटे आहेत.
१४. रात्री घराबाहेर निघण्यासाठी घाबरत असणाऱ्या कन्येने दार उघडले नाही.

१५. जर तू काठीने कुत्र्याला मारशील तर तो चावेल.
१६. सत्पुरुष बनण्यासाठी इच्छा करत असणाऱ्या आम्ही, श्रमणाजवळ पोहचून, धर्म ऐकून, कुशल करण्यासाठी सुरुवात केली.
१७. पापकर्माद्वारा पाठलाग केले गेलेले दुष्ट चोर नरकात उत्पन्न होऊन दुःख भोगतात.
१८. पुण्य सोडून पापकर्म करू नका, जर कराल तर मनुष्य लोक सोडल्यानंतर दुःख भोगाल.
१९. जर तुम्ही स्वर्गात उत्पन्न होऊन आनंद भोगण्यासाठी इच्छिता तर पुण्य करा.
२०. सत्य जाणण्यासाठी प्रयत्न करत असणाऱ्या ब्राम्हणांनी सहायकांशी चर्चा केली.
२१. स्त्रीद्वारा पिंजऱ्यामध्ये ठेवलेले पोपट, केळे खात असताना बसलेले होते.
२२. बैलाला त्रास देण्यासाठी इच्छा न करणाऱ्या व्यापाऱ्याने, वाहनातून वस्तू काढून, जमीनीवर ठेवून, शेतकऱ्याला कळवले.
२३. जंगलात राहत असणारी हरणे, गुरे व डुकरे सिंहापासून भितात.
२४. श्रद्धेने उपासकांद्वारा दिलेले खाऊन, सत्य प्राप्त करण्यासाठी प्रयत्न करत असणारे श्रमण शीलंचे आचरण करतात.
२५. रात्री निघालेली नाव नदी पार करून सकाळी द्वीपाला पोहोचली.
२६. घराच्या छायेत उभे राहून, मुलीने जमिनीवर ठेवलेला भात खाण्यासाठी कुत्र्याने सुरुवात केली.
२७. बायकोद्वारा मापाने मोजलेले धान्य घेऊन शेतकरी बाजारात गेलेला आहे.
२८. उडत असणारे कावळे पाहून वाळू व पाण्याशी खेळत असणारी, हसणारी बालिका पळाली.
२९. रथ चालवण्यासाठी शिकत असणाऱ्या पुरुषाने दक्ष रथचालक होण्यासाठी प्रयत्न केला.
३०. उघडलेल्या दारातून बाहेर पडत असणारी मुले पिंजऱ्यातून सुटलेल्या पक्ष्यांसारखी बागेकडे धावली.

● पालीत भाषांतर

१. मञ्चस्मिं/मञ्चे निसिन्ना कञ्जा अम्माय दिन्नं खीरं पिवि ।
२. घटे गहेत्वा सल्लपन्तियो इत्थियो उदकं आहरितुं नदिं गर्मिसु / गच्छिसु ।
३. सकुणं विहेटेतुं न इच्छन्ती नारी तं पञ्जरम्हा मुञ्चि ।
४. रुक्खम्हा फलानि ओचिनितुं असक्कोन्ती दारिका कस्सकं पक्कोसि ।
५. रोदन्तस्स दारकस्स पत्ते खीरं नत्थि ।
६. रुक्खमूले गायन्तियो कञ्जायो नच्चित्तुं आरभिसु ।
७. लुद्धकेन च सुनखेहि च अनुबन्धिता मिगा वनं धाविसु ।
८. लाभं लभितुं इच्छन्तियो इत्थियो आपणेषु साटके विक्किणिसु ।
९. कुमारो दीपे जालेतुं तेलं किणितुं आपणम्हा आपणं अगमि/अगच्छि ।
१०. अहं रुक्खस्स छायाय निसिन्नाय कञ्जाय मञ्जूसं अददिं/अदासिं ।
११. दारिकायो रुक्खम्हा लतं आकड्डमाना हसिसु ।
१२. इत्थियो च दारके च विहेटेन्ता ते असप्पुरिसा होन्ति ।
१३. मयं लोचनेहि भूमियं पतन्तियो सुरियरस्मियो पस्साम ।
१४. गेहं पविसन्तं सप्पं यट्टिया पहरित्वा वनिता (तं) मारेसि ।
१५. फलानि च पुप्फानि च मञ्जूसासु पक्खिपन्तियो भगिनियो विवटे गेहद्वारे निसीदिसु ।
१६. सचे त्वं उदकम्हा उत्तरित्वा दारकं आरक्खेय्यासि अहं पोक्खरणिं ओतरित्वा नहायिस्सामि ।
१७. मयं पापकम्मानि करोन्तीहि इत्थीहि कुञ्जित्वा सालाय निक्खमिम्ह ।
१८. मा तुम्हे उय्याने आहिण्डन्तियो गावियो च मिगे च विज्झथ, भूपालो च राजिनी च कुञ्जिस्सन्ति ।
१९. भूपालो च अमच्चा च दीपस्मिं वसन्ते मनुस्से मा विहेटेन्तु ।
२०. अहं मग्गे आहिण्डन्तानं खुदाय पीळितानं सुनखानं भत्तं अददिं ।

सराव - २२

● मराठीत भाषांतर

१. उपासकांद्वारा भिक्षू वंदन करणयायोग्य असतात.
२. पेटीमध्ये ठेवण्यायोग्य सोने पलंगावर ठेवू नको.

३. सत्पुरुष पूजनीयांना पूजतात, दुष्ट तसे करत नाही.
४. राजाद्वारा रक्षण करण्यायोग्य द्वीप मंत्री नीट सांभाळत नाहीत.
५. मनुष्याद्वारा धर्म शिकणे आणि सत्य प्राप्त करणे आवश्यक आहे.
६. मुलींद्वारा आणलेली फुले पाण्याने शिंपडण्यायोग्य आहेत.
७. चोराद्वारा नेलेले बहिणीचे धन शोधणे आवश्यक आहे.
८. बागेमध्ये लावलेली झाडे तोडण्यायोग्य नाहीत.
९. धुण्यायोग्य कपडे घेऊन हसणाऱ्या युवती तलावात उतरल्या.
१०. श्रमणांद्वारा सल्ला देण्यायोग्य कुमार विहाराकडे गेले नाहीत.
११. शेतकऱ्याद्वारे शेती करण्यायोग्य शेत विकण्यासाठी व्यापाऱ्याने प्रयत्न केला.
१२. दुकानांमध्ये ठेवलेल्या विकण्यायोग्य वस्तू विकत घेण्यासाठी त्यांनी इच्छा केली नाही.
१३. आईने मुलांना खाण्यायोग्य व पिण्यायोग्य (पदार्थ) तयार करून दिले.
१४. माणसांनी दान दिले पाहिजे, शील पाळले पाहिजे आणि पुण्य केले पाहिजे.
१५. बैलांना देण्यायोग्य गवत शेतकऱ्याने शेतातून आणले.
१६. हरणे पिण्यायोग्य पाणी शोधताना जंगलात फिरली.
१७. मुलीला देण्यासाठी फळे बाजारातून किंवा शेतातून आणली पाहिजेत.
१८. बोलण्यायोग्य किंवा बोलण्यास अयोग्य न जाणणाऱ्या दुष्ट माणसाने सभेत बसू नये.
१९. राजांनो तुम्ही, मंत्री, विद्वान व श्रमणांकडून सल्ला घेतला पाहिजे.
२०. उपासकाद्वारा विचारलेला प्रश्न विद्वानाने समजावण्यायोग्य आहे.
२१. राजाच्या उद्यानात राहणारी हरणे व पक्षी शिकऱ्याद्वारे मारले जाऊ नयेत.
२२. कुशल न जाणून पाप करणारे कुमार रागवण्यायोग्य नाहीत, ते श्रमण, विद्वान आणि सत्पुरुषांद्वारा सल्ला देण्यायोग्य आहेत.
२३. दुष्टपुरुष त्यागण्यायोग्य आहेत, तुम्ही त्यांच्यासह गावात हिंडू नये.
२४. मद्य पिवू नये, जर प्यालात तर तुम्ही रोगी व्हाल.
२५. धर्माने जगणारी माणसे देवतांद्वारा रक्षण करण्यायोग्य असतात.

● पालीत भाषांतर

१. रत्तियं मनुस्सेहि दीपा जालेतब्बा ।
२. वाणिजो कस्सकानं विक्किणितब्बे अस्से आहरि ।
३. नयनेहि रूपानि पस्सितब्बानि, जिह्वाय रसानि सादियितब्बानि ।
४. सोणो यट्ठीहि च पासाणेहि च न पहरितब्बो ।
५. दीपे मनुस्सा भूपालेन च तस्स अमच्चेहि च आरक्खितब्बा होन्ति ।
६. उय्याने आहिण्डन्तेहि नरेहि पुप्फानि न ओचिनितब्बानि होन्ति ।
७. भरियाय सद्धिं कस्सकेन धज्जं मिणितब्बं होति ।
८. मनुस्सेहि पापं न कातब्बं (होति) ।
९. गोणानं च अजानं च तिणं च उदकं च दातब्बं ।
१०. आचरियस्स भगिनिया परिसा आमन्तेतब्बा ।
११. गुहासु सयन्ता सीहा मनुस्सेहि उपसङ्कमितब्बा न होन्ति ।
१२. अम्माय वत्थानि दारिकाय धोवितब्बानि होन्ति ।

सराव - २३

● मराठीत भाषांतर

१. आईने श्रमणांद्वारा दुष्ट पुत्रांना अनुशासित करविले.
२. तुम्ही मनुष्यांना पीडणाऱ्या चोरांना बोलावून घेवून समज द्या.
३. व्यापाऱ्याने शेतकऱ्याद्वारा झाडे तोडवून गाडीने शहराला नेऊन विकली.
४. श्रमणाने उपासकांना जमवून धर्म शिकविला.
५. मामाने कुमारांद्वारा फळे व फुले तोडविली.
६. बालिकेने कुत्र्याला तळ्यात उतरविले.
७. मंत्री व्यापाऱ्यांना व शेतकऱ्यांना बोलावून घेवून प्रश्न विचारेल.
८. मुलींनी आणलेली फुले महिलांनी (पाण्याने) शिंपडवून घेतली.
९. पत्नीने करण्यायोग्य काम मी करतो.
१०. शिकाऱ्याने मित्राद्वारा हरणाला वेधून ठार करविले.
११. ब्राम्हणाने आचार्याकडून मुलीला धर्म शिकवून घेतला.
१२. आईने बालिकेस दूध पाजून मंचकावर झोपविले.

१३. घोड्यांद्वारा सामान वाहवून व्यापारी (ते) विकण्यासाठी शहरात गेले.
१४. महिलेने सहायकाद्वारा झाडाच्या फांद्या ओढवून घरी नेल्या.
१५. आईने पुत्राद्वारा घरी आलेल्या श्रमणाला वंदन करायला लावले/ करविले.
१६. उपासकांनी श्रमणांना आसनांवर बसवून जेऊ घातले.
१७. फुटलेल्या पात्राच्या तुकड्यांना स्पर्श करणारी, रडणारी बहीण घराच्या दरवाजात उभी राहिली.
१८. पाणी आणण्यासाठी जाणाऱ्या, गप्पा मारणाऱ्या स्त्रिया झाडाखाली पडलेल्या फुलांना बघून आनंदित झाल्या.
१९. शिकाऱ्याने, चोचीने फळ तोडण्यासाठी प्रयत्न करणाऱ्या पोपटाला बाणाने वेधले.
२०. सत्पुरुषांनी बनवून घेतलेल्या विहारांमध्ये श्रमण राहतात.

● पालीत भाषांतर

१. असप्पुरिसो तस्स पुत्तेहि सकुणे विज्झापेति ।
२. उपासका समणेन धम्मं देसापेस्सन्ति ।
३. वनितायो दारकेहि बुद्धस्स सावके वन्दापेन्ति ।
४. युवति भगिनिं सभायं कथापेस्सति ।
५. कस्सको रुक्खं आवाटे पातेसि ।
६. तुम्हे उदकेन पुप्फानि सिञ्चापेस्सथ ।
७. भूपालो अम्मच्चेहि विहारं कारापेसि ।
८. राजिनी भूपालेन कारापिते पासादे वसिस्सति ।
९. वाणिजो भरियाय भण्डानि मज्जूसासु निक्खिपापेसि ।
१०. ब्राह्मणो बुद्धस्स सावकेन जातयो अनुसासापेसि ।

सराव - २४

● मराठीत भाषांतर

१. सुनेने सासूच्या गायीला दोरीने बांधून शेताकडे नेली.
२. आई, पेज शिजवून बालकांसाठी देऊन मंचकावर बसली.

३. युवतीच्या हातांवर व बोटांवर चर्मरोग आहे.
४. आम्ही जंगलात फिरत असणाऱ्या हत्तिसणी पाहिल्या.
५. महिलेने युवतीकडून भात शिजवून घेऊन मुलींना थोडा थोडा वाटला.
६. तुम्ही विजेच्या प्रकाशाने गुहेत झोपलेला सिंह पाहिला.
७. युवतीच्या हातांमध्ये कुमारांद्वारा दिलेल्या माळा आहेत.
८. सुनेने शेतात खड्ड्यांमध्ये पडलेली फळे गोळा केली.
९. ब्राम्हणाने बुद्धांचे धातू विभागून राजांना दिले.*
१०. सुनेने सासूचे चरण वंदिले.
११. युवतीने घर झाडले पाहिजे/युवतीद्वारा घर झाडण्यायोग्य आहे.
१२. संपूर्ण विहार प्रकाशित करणाऱ्या देवता बुद्धांकडे आल्या.*
१३. जंगलात राहत असणाऱ्या हत्तिणी फांद्या तोडून खातात.
१४. झाडाच्या सावलीत बसलेल्या गार्यांना व बैलांना मी गवत दिले.
१५. महिलेने रस्त्यावरून जात असणाऱ्या आईला पाहून, रथातून उतरून, तिला वंदन करून, रथात बसवून घरी नेले.
१६. सून घराचे दार बंद करून आंघोळीसाठी नदीजवळ जाऊन युवतींशी बोलत असताना नदीकाठी उभी राहिली.
१७. राजाने लोकांना त्रास देत असणाऱ्या चोरांना मारून द्वीपाचे रक्षण केले .
१८. आईने दुष्टपुरुषांशी संगत करत असणाऱ्या मुलांना समणांकडून उपदेश देवविला.
१९. सत्पुरुषाने विकृत आणलेल्या वस्तूतून (काहीही) फेकण्यायोग्य नाही.
२०. तुम्ही गावात राहत असणाऱ्या शेतकऱ्यांना कष्ट देऊ नये.

● पालीत भाषांतर

१. अम्मा मज्जूसायं ठपितं सुवण्णं गहेत्वा धीतुया अददि/अदासि ।
२. वधू मालाहि च फलेहि च देवतायो पूजेसि ।
३. सचे त्वं आवाटे खणेय्यासि अहं रुक्खे रोपेस्सामि/रोपेय्यामि ।
४. तुम्हे खेतं गन्त्वा धज्जं गेहं आहरथ ।
५. कदलिरुक्खे खादन्तियो कणेरुयो अटवियं आहिण्डिसु/चरिसु ।
६. दोणिया नदिं तरन्तियो कज्जायो अहं ओलोकेसिं ।

७. तरुणियो कासुयं पतितायो साखायो आकड्विसु ।
८. सुरियस्स रस्मियो लोकं ओभासेन्ति ।
९. गीतानि गायन्तियो भगिनियो नहायितुं वापिं गमिसु/गच्छिसु ।
१०. इत्थी गाविं रज्जुया बन्धित्वा खेत्तं आनेसि ।
११. वधू सस्सुया सद्धिं तथागतधातुयो वन्दितुं अनुराधपुरं अगच्छि/
अगमि/अगमासि ।
१२. सीलं च पज्जा च लोके मनुस्सानं चित्तानि ओभासेन्तु ।

सराव - २५

● मराठीत भाषांतर

१. शीलाचे पालन करत असणारे मुनी टेकडीवर गुहांमध्ये राहिले.
२. आचार्यासह राहत असणारा कवी ऋषी आहे.
३. राजाने शत्रूला तलवारीने प्रहार करून मारले.
४. पती पत्नीने तयार केलेला भात खाऊन शेतास गेला.
५. पत्नी व मुलांसह घरी राहणारे सदाचारी गृहस्थ सुख उपभोगतात.
६. खजिना शोधत असणारा नेता सहायकांसह द्वीपास गेला.
७. अतिथींसाठी भात शिजवत असणाऱ्या स्त्रीने आग पेटवली.
८. व्याधीने पीडित माणूस मंचकावर झोपतो.
९. भाताची रास मोजत असणारा गृहस्थ पत्नीशी बोलतो.
१०. टेकडीतून उगवत असणाऱ्या सूर्याला पाहणाऱ्या मुली हसतात.
११. राजाच्या मुठीत रत्ने आहेत.
१२. शत्रू कवीच्या कुत्र्याला काठीने मारून पळाला.
१३. पतीने दिलेले रत्न कवीने तळहातावर घेतले.
१४. स्त्रियांनी पतींसह समुद्राकडे जाऊन स्नानासाठी सुरुवात केली.
१५. प्रमुखाने अतिथीस खाण्यायोग्य व पिण्यायोग्य खाऊ घातले.
१६. राजाने करण्यायोग्य कामे नेता करणार नाही.
१७. मुनींद्वारा शोध घेण्यायोग्य धर्म, मी ही शिकण्यासाठी इच्छितो.
१८. मी दिवा लावून, पाण्याने शिंपडलेली कमळे बुद्धांना अर्पितो.*
१९. तू टेकडीवर राहत असणारे चित्ते पाहण्यासाठी शिकार्यासह टेकडी चढतोस.

२०. राणी परिजनासह सभेत बसली आहे.
२१. प्रश्न विचारण्यासाठी इच्छा करत असणारे गृहस्थ ऋषीजवळ गेले.
२२. गृहस्थांद्वारा विचारल्या गेलेल्या ऋषीने प्रश्नांना उत्तरे दिली.
२३. स्त्रियांनी धुतलेले कपडे नेत असणारी माकडे पाहून कुमारांनी त्यांना दगडांनी मारले.
२४. उद्यानात हिंडून गवत खात असणाऱ्या गायी, बैल व बकरे जंगलात प्रवेश करून चित्त्याला बघून घाबरले.
२५. गृहस्थांनी मुनींना व अतिथींना जेवू घातले पाहिजे.
२६. आईने पेटीत सुरक्षित ठेवलेली रत्ने बालिकेला व सुनेला दिली.
२७. जर तुम्ही राजाजवळ जाणार असाल तर आम्ही रथ तयार करू.
२८. गृहस्थाने चोराला गळा पकडून पायाने पोटात मारले.
२९. पश्यांनी बांधलेली घरटी तुम्ही तोडू नका.
३०. गाणे गात असणारी युवती गायीजवळ जाऊन दूध काढू लागली.
३१. बुद्धांच्या धातुंना वंदन करण्यासाठी आम्ही विहाराकडे गेले.*
३२. धर्मशाळा झाडून, चटईवर बसून, आम्ही मुलींनी धर्म ऐकला.
३३. आम्ही डोळ्यांनी वस्तू पाहतो, कानांनी ध्वनी ऐकतो, जिभेने स्वाद चाखतो.
३४. त्यांनी वनात हिंडत असणाऱ्या गायींना दोरीने बांधून शेताकडे आणले.
३५. व्याधीग्रस्त पतीच्या हाताला स्पर्श करणाऱ्या पत्नीने त्याला सांत्वन दिले.
३६. गृहस्थ अतिथीसह बोलत असताना सभागृहात बसला आहे.
३७. मुनी सत्य प्राप्त करून मनुष्यांना धर्म शिकविण्यासाठी पर्वतावरून उतरून गावातील विहारात राहतो.
३८. दोरीने बांधलेली, इकडे तिकडे फिरण्यासाठी असमर्थ असलेली गाय, झाडाखाली गवत खाते.
३९. राजाबरोबर रथाने जात असणाऱ्या राणीने मार्गात नांगरणारे शेतकरी पाहिले.
४०. तुम्ही अकुशल करू नका, जर केलेत तर सुख उपभोगण्यासाठी मिळणार नाही.

● पालीत भाषांतर

१. पतयो भरियानं दीपम्हा मणयो आहरिसु ।
२. व्याधयो लोके वसन्ते मनुस्से पीळन्ति ।
३. इत्थी भूमियं निसीदित्वा नाळिया वीहिं मिनि ।
४. पापकम्मं करोन्ता गहपतयो इसयो न वन्दन्ति ।
५. सचे तुम्हे निधिं खणेय्याथ मणयो लभिस्सथ ।
६. भरियाय धोवितब्बानी वत्थानि अहं धोविं ।
७. अम्माय पटियादितं यागुं मयं पिविम्ह ।
८. नगरम्हा आगच्छन्तानं अतिथीनं ओदनं च यागुं च पचितुं त्वं अग्गिं जालेसि ।
९. गहपति गेहं पविट्ठं चोरं असिना पहरि ।
१०. कज्जा रुक्खस्स छायायं ठितानं गावीनं तिणं अदासि/ददि ।
११. मक्कटा रुक्खेसु वसन्ति, सीहा गुहासु सयन्ति, सप्पा/अहयो भूमियं चरन्ति ।
१२. सचे त्वं नगरम्हा भण्डानि किणित्वा आनेय्यासि, अहं तानि कस्सकानं विक्किणिस्सामि ।
१३. असप्पुरिस! सचे त्वं पुज्जं करेय्यासि त्वं सुखं विन्देय्यासि ।
१४. मम अम्माय गेहे मज्जूसासु मणयो च सुवण्णं च सन्ति ।
१५. इसि भूमियं निसिन्नाय भूपतिनो परिसाय धम्मं देसेसि ।
१६. समणा च इसयो च कवयो च सप्पुरिसेहि पूजिता होन्ति ।
१७. अधिपतिना रक्खितं निधिं मयं लभिस्साम ।
१८. उय्याने रोपितानं रुक्खानं साखायो मा छिन्दथ ।
१९. पज्जरम्हा मुत्ता सकुणा आकासं उप्पत्तिसु ।
२०. इद्धिया नदिं तरन्ते इसयो मयं न पस्सिम्ह ।

सराव - २६

● मराठीत भाषांतर

१. गात असणारा पक्षी फांदीवर बसतो.
२. गायीला दोरीपासून सोडताना आई शेतात उभी आहे.

३. बालिका सभेमध्ये नाचताना गायल्या.
४. श्रेष्ठीने पुष्कळ धन खर्चून श्रमणांसाठी विहार बांधून घेतला.
५. हत्ती व हत्तिणी जंगलात फिरतात.
६. पापकारी (पुरुष) पाप लपवून सत्पुरुषासारखा सभेत बसून श्रेष्ठीसोबत बोलला.
७. सत्पुरुष दीर्घायुषी होवोत, पुत्र सुखी होवोत.
८. शहरातून वस्तू विकत घेऊन, टोपल्यांमध्ये ठेवून, दोरीने बांधून व्यापाऱ्याने बाजाराला पाठविल्या.
९. सारथ्याने आणलेल्या रथात सुतार बसलेला आहे.
१०. सर्व प्राणी दीर्घायुषी नसतात.
११. सुताराद्वारा घर बांधून घेवून आई मुलींसह तेथे राहिली.
१२. रत्ने वस्त्राने गुंडाळून, पेटीत ठेवून आम्ही पर्त्तीसाठी पाठविली.
१३. मुनीने पापकाऱ्याला बोलावून घेऊन धर्म शिकवून सल्ला दिला.
१४. बलवानाने राजाला दिलेला हत्ती पाहण्यासाठी तुम्ही जमलात.
१५. मी श्रेष्ठीने, कुष्ठरोग्याला बोलावून घेऊन जेवण देवविले.
१६. जर टेकडीवर मोर राहतात तर त्यांना पाहण्यासाठी मी टेकडी चढायचा प्रयत्न करीन.
१७. राजा सत्पुरुष होता, मंत्री पापकारी होते.
१८. बलवंताने बांधलेल्या प्रासादांमध्ये श्रेष्ठीचे पुत्र राहिले नाहीत.
१९. सर्व प्राणी सुख शोधत असताना जगतात, कामे करतात.
२०. पतीने रत्ने व सोने विकत घेऊन बायकोसाठी दिले.
२१. विजेचा कडकडाट ऐकून टेकडीवर मोरांनी नाचण्यासाठी सुरुवात केली.
२२. बलवंतांनी पापकारी होऊ नये.
२३. सत्पुरुष कुशल करत असताना, मनुष्यांद्वारा पुण्य करवीत असताना, सुखी होतात.
२४. कवीने तलवारीने शत्रूला मारले, कवीला मारण्यासाठी असमर्थ असणारा शत्रू क्रोधित झाला.
२५. झाडांवर फिरत असताना वानरांनी फुलांना नष्ट केले.

● पालीत भाषांतर

१. पापकारिना लुद्धकेन अनुबन्धिता हत्थिनो अटवियं धाविसु ।
२. सामिना दिन्ने साटके कुट्टी गण्हि ।
३. अटवियं वसन्ता दीपयो गुहासु वसन्तेहि सीहेहि न भायन्ति ।
४. गीतं गायन्ता कुमारा सालायं दारिकाहि सद्धिं नच्चिसु ।
५. अम्मायो दारिकाहि सह पुष्पासने पदुमानि पत्थरिसु ।
६. सचे कुमारा सुरं पिवेय्युं कञ्जायो कुज्झित्वा न गाथिस्सन्ति ।
७. खेत्ते तिणं खादन्तियो गावियो विहेठेन्तस्स पापकारिनो कस्सको कुज्झि ।
८. सेट्ठी वड्ढकिना पुत्तानं पासादं कारेसि ।
९. देवतायो धम्मेन दीपं पालेन्तं सप्पुरिसं भूपालं रक्खन्तु ।
१०. सब्बे पाणिनो दीघजीविनो सुखिनो होन्तु/भवन्तु ।

सराव - २७

● मराठीत भाषांतर

१. भिक्षु तथागतांचे शिष्य आहेत.
२. नातेवाईक आईला पाहण्यासाठी शहरातून गावाकडे आले.
३. चोर झाडे तोडण्यासाठी कुन्हाड घेऊन अरण्यात गेला.
४. सिंह आणि चित्ते जंगलात राहत असणाऱ्या पशूंना मारून खातात.
५. सत्पुरुष जाणकार होतात.
६. मंत्र्यांसह समुद्र पार करून शत्रूंचे हल्ला करून जिंकण्यासाठी राजाने प्रयत्न केला.
७. आईने चमच्याने बालिकेस भात खाऊ घातला.
८. हत्ती व हत्तीर्णीनी ऊस ओढून खाल्ले.
९. राजाच्या मंत्र्यांनी शत्रूंचे झेंडे आणले.
१०. सेतूवर बसलेल्या नातेवाईकाने झाडाची फांदी हाताने ओढली.
११. बागेत लावलेल्या वेळूंचे/बांबूंचे पक्षी बसून गातात.
१२. जर प्रमुख व्यक्ती दयाळू असतील तर माणसे सुखाने गावात राहू शकतात.
१३. सर्वज्ञ तथागत धर्माने माणसांना अनुशासित करतात.*

१४. संयमी सत्पुरुष दीर्घायुषी व सुखी होतील.
१५. जाणकारांद्वारा अनुशासित आम्ही युवकांनी सत्पुरुष होण्यासाठी प्रयत्न केला.
१६. सूर्याच्या प्रकाशाने आकाशात उडणारे पक्षी आम्ही पाहू शकतो.
१७. तुम्ही प्रमुख होऊन धर्माने जगण्यासाठी प्रयत्न कराल.
१८. मी धर्म देणाऱ्या भिक्षुला जाणतो.
१९. उंदीर खात असणारे साप जंगलातील वारूळांमध्ये राहतात.
२०. स्त्रीच्या सासूने बहिणीला ऊस व कमळे दिली.

● पालीत भाषांतर

१. अरि सेतुं तरित्वा दीपं पविसि ।
२. मा तुम्हे फरसूहि वेळवो छिन्दथ, ककचेहि छिन्दथ ।
३. भूपतिनो अमच्चा सेतुम्हि च तरूसु च केतवो बन्धिसु ।
४. पसवो सुसूनं आखवो खादापेसुं ।
५. विञ्जू पभूनो अभविंसु ।
६. भिक्खु दीपं पालेन्तस्स भूपतिनो बन्धु अहोसि ।
७. अरिना छिन्ना रुक्खा उदधिम्हि पतिसु ।
८. कञ्जं डसितुं उस्सहन्तं सोणं अम्मा मुट्ठिना पहरि ।
९. भूपतयो दीपम्हि वसन्ते समणे च ब्राम्हणे च मनुस्से च पसवो च रक्खन्ति ।
१०. अम्माय भगिनि वेळुना आखुं मारेसि ।
११. आचरियो दाठिनो सुसूनं उच्छवो पेसेसि ।
१२. पति गेहं पविसितुं उस्सहन्तं वानरं दिस्वा द्वारं थकेसि ।

सराव - २८

● मराठीत भाषांतर

१. शास्ता (बुद्ध) भिक्षुंना धर्म देत असताना वृक्षाच्या छायेत बसलेले आहेत.
२. पुण्य करत असणारे (लोक) भिक्षुंना व तपस्व्यांना दान देतात.
३. जर शास्ता (बुद्ध) धर्म शिकवेल तर (लोक) जाणकार बनतील.

४. राजा द्वीपात विजेता होवो.
५. पित्याने कन्येला घेऊन, विहारास जाऊन शास्त्यास (बुद्धास) वंदन करविले.
६. जाणकार जगात लोकांचे नेते होवोत.
७. भावाने वडिलांसह आईने शिजवलेली पेज खाल्ली.
८. पती नातवांबरोबर खेळत असणाऱ्या वानराला पाहून हसत असताना उभा राहिला.
९. सेतु बांधणाऱ्यांनी वेळू बांधून नदीकाठी ठेवले.
१०. समुद्र तरून द्वीपास जाणारे शत्रूंद्वारा मारले गेले आहेत.
११. पत्नीने पतीचे कपडे धोव्याकडून धुवून घेतले.
१२. नेत्याचे भाषण ऐकणारे, बागेत बसलेले (श्रोते), सूर्याने त्रासले होते.
१३. दात्यांनी दिलेली वस्त्रे याचकांनी विकू नयेत.
१४. रडत असणाऱ्या नातवाला रागावून महिलेने त्याला हाताने मारले.
१५. अनुशासकाचा सल्ला ऐकून नातेवाईक सत्पुरुष झाले.
१६. घरांमध्ये व वनांमध्ये राहत असणाऱ्या उंदरांना साप खातात.
१७. नातू आईकडे पेज मागत असताना जमिनीवर पडूनरडतो.
१८. तुम्ही भावांना व बहिणींना रागावू नका.
१९. द्वीपास जाणाऱ्यांनी जहाजाने समुद्र पार केला पाहिजे.
२०. प्राचीन ऋषी मंत्र रचणारे व मंत्रांचे पठण करणारे होते.
२१. मात्रा जाणणाऱ्या दात्याने नातवांना थोडे थोडे मिष्टान्न दिले.
२२. दयाळू नेते मनुष्यांना सत्पुरुष करत असताना अनुशासक बनतात.
२३. आईने मुलीस सल्ला देत असताना, माथा चुंबून, हात थोपटून तिचे सांत्वन केले.
२४. उदार ब्राम्हणाने भुकेने पीडित असणाऱ्या याचकांना पाहून बरेच अन्न देवविले.
२५. सारथ्याने आणलेले वेळू घेऊन सुताराने सभागृह बांधले.

● पालीत भाषांतर

१. पिता च माता च भातरा सद्धिं भगिनिं पस्सितुं अगमिंसु ।
२. पापकारिनो सुखिनो दीघजीविनो न भविस्सन्ति ।
३. भूपति परिसाय सद्धिं जेता होतु/भवतु ।

४. मातुया भाता मातुलो होति ।
५. मम भातरानं अरयो तरूसु च वेळूसु च केतवो बन्धिसु ।
६. गहकारको नत्तारानं वेळवो अदासि/ददि ।
७. भाता कटच्छुना धीतुया भत्तं अदासि/ददि ।
८. बुद्धो देवानं च मनुस्सानं च सत्था होति ।
९. तुम्हे सच्चं वत्तारो भवथ/होथ ।
१०. सप्पुरिसा भत्तारो तेसानं भरियानं देवा/देवतायो विय कारुणिका होन्ति ।
११. दीपं पालेतुं सप्पुरिसा बलिनो अमच्चा भवन्तु ।
१२. बलवन्ता भूपतिनो जेतारो अभविंसु/भविंसु ।

सराव - २९

● मराठीत भाषांतर

१. घरात प्रवेश करत असणारा साप पाहून, कन्येने घाबरून अश्रू गाळत असताना रडण्यासाठी सुरुवात केली.
२. चित्याने मारलेल्या गाईची हाडे भूमीवर विखुरलेली आहेत.
३. नदीच्या पाण्याने वस्त्रे धूत असताना पित्याने पुत्राला अंधोळ घालण्यासाठी बोलवले.
४. तू तुपाने आणि मधाने मिसळून भात खाशील.
५. आम्ही दुधापासून दही प्राप्त करतो.
६. भिक्षु दिव्याची ज्योत पाहत असताना, अनित्यबोध वाढवत असताना बसला होता.
७. पापकारी शिकारी धनुष्य व बाण घेऊन जंगलात प्रवेशला.
८. शत्रूने मंत्र्याच्या मांडीला तलवारीने प्रहार करून हाड मोडले.
९. तुपाने शिजवलेला भात मधासह खाण्याची मी इच्छा करत नाही.
१०. हातांनी व गुडघ्यांनी जात असणारा याचक पाहून अनुकंपा करताना नातवाने (त्यास) जेवण व वस्त्र देवविले.
११. सरपण गोळा करत असणाऱ्या स्त्रिया जंगलात हिंडत असताना गायल्या.
१२. पाण्यातून उत्पन्न होणारी कमळे पाण्याने लिंपलेली नसतात.

१३. माणसे नाना प्रकारची कामे करून, संपत्ती जमवून, बायका - मुलांना पोसण्यासाठी प्रयत्न करतात.
१४. मातेच्या डोळ्यात अश्रू पाहून पती पत्नीवर रागावला.
१५. पित्याने संपत्ति मुलांना व नातवांना वाटून विहाराला जाऊन प्रव्रज्या घेतली.
१६. पक्ष्यांद्वारा खाल्लेल्या फळांच्या बिया झाडाखाली पडलेल्या आहेत.
१७. शिष्यांना शिल्पकला शिकवित असताना, अनुकंपा करत असताना धर्माने जगण्यासाठी गुरुने अनुशासित केले.
१८. बोधिसत्व श्रमण, माराला पराजित करून बुद्ध झाले.*
१९. बुद्धांना पाहून धर्म ऐकण्यासाठी इच्छा करणारी माणसे धर्माचे आचरण करण्यासाठी प्रयत्न करतात.*
२०. जर सत्पुरुषांच्या सर्व इच्छा पूर्ण झाल्या तर माणसे संसारात सुख अनुभवतील.
२१. व्याधीने पीडित असणाऱ्या, अश्रू गाळत असणाऱ्या आईने लेकीच्या घरी येऊन, पलंगावर झोपून पेज मागितली.
२२. आईवर अनुकंपा करणाऱ्या लेकीने लगेच पेज बनवून, आईचे तोंड धुवून, (तिला) पेज पाजली.
२३. पित्याने विचारलेल्या प्रश्नाचे पतीने योग्य प्रकारे विश्लेषण करून, उपमेसहित अर्थ स्पष्ट केला.
२४. शिकाऱ्याने जंगलात जमीनीवर धान्य पसरवून हरणांना प्रलोभन देऊन मारण्यासाठी प्रयत्न केला.
२५. धान्य खात असणारी हरणे शिकाऱ्याला येताना बघून वेगाने पळाली.

● पालीत भाषांतर

१. सो अटवियं दीपिना हतानं पसूनं अट्टीनि पस्सि ।
२. तुम्हे नदिया वारिना नहायिस्सथ ।
३. तरुणिया धीतुया अक्खीसु अस्सूनि सन्ति ।
४. कस्सको सपिं च दधिं च वाणिजानं विक्किणाति ।
५. दीपानं अच्चीनि वातेन नच्चिंसु ।
६. सत्तुनो पादेसु दद्दु अत्थि ।
७. मधुकरो पुप्फानि न विहेठेन्तो पुप्फेहि मधुं संहरति ।

८. अटविया दारुनि आहरन्ती इत्थी नदियं पति ।
९. मनुस्सा खेत्तेसु च उय्यानेसु च रुक्खे रोपेत्वा धनं संहरितुं उस्सहन्ति ।
१०. भत्ता नगरम्हा भरियाय मणिं आहरि ।

सराव - ३०

● मराठीत भाषांतर

१. बलवंत राजांद्वारा शत्रू पराजित केले गेले आहेत.
२. आम्ही डोळ्यांनी तेजस्वी सूर्याची किरणे पाहू शकत नाही.
३. भिक्षुंनी भगवंतांनी दिलेला धर्म ऐकून जागरूक बनण्यासाठी प्रयत्न केला.
४. शीलवंत उपासकांनी भगवंतांना वंदन करून, धर्म ऐकून जागरूक बनण्यासाठी प्रयत्न केला.*
५. प्रज्ञावंतांद्वारा इच्छा केलेले मनोरथ पूर्ण होईल.
६. कुलवंत बंधू बुद्धांबरोबर चर्चा करत असताना भूमीवर अंथरलेल्या चटईवर बसलेला होता.
७. फळांनी बहरलेल्या झाडांवर बसलेल्या पाखरांनी, फळे खाऊन बिया जमिनीवर टाकल्या.
८. हिमालयात पुष्कळ पशू, पक्षी व साप राहतात.
९. शीलवंत धर्म ऐकून डोळस बनण्यासाठी प्रयत्न करतील.
१०. गुणवंताच्या नातेवाईकाने शीलवती महिलेला प्रश्न विचारला.
११. गुणवंत युवतीने शील पालन करत मातेस सांभाळले.
१२. प्रसिद्ध महिलेचे नातेवाईक बलवंत प्रमुख झाले.
१३. धनवंत सत्पुरुषाची भार्या पुण्यवती होती.
१४. शीलवंतांमध्ये राहणारे दुष्ट पुरुषसुद्धा गुणवंत होतील.
१५. पुत्रांना गुणवंत करण्यासाठी शीलवान माता प्रयत्न करतात.
१६. बुद्धिमान पुरुषाने पाप करणाऱ्या पुत्रांना समजविण्यासाठी प्रज्ञावंत भिक्षुला बोलविले.
१७. कुलवंत नातू, शीलवंत भिक्षुकडून धर्म ऐकून, प्रसन्न होऊन, घर सोडून भिक्षुंमध्ये (संघात) प्रव्रज्जित झाला.
१८. बलवंत प्रमुख गुणवंत होवोत.

१९. धनवंत बलवंत क्वचित गुणवंत असतात.
२०. हिमालयातून आलेला प्रज्ञावंत ऋषी शीलवती मातेच्या उद्यानात अतिथी होता.
२१. दुर्बल शीलवती स्त्रीस पाहून धनवतीने सहानुभूतीने तिला सांभाळले.
२२. हिमालयातील फळांनी बहरलेल्या झाडांना तोडू नये.
२३. धर्म (धर्माला) जाणणारे प्रसिद्ध होण्याचा प्रयत्न करत नाहीत.
२४. अनेक नातेवाईक असणारा (माणूस) बलवान असतो, धनवानाला अनेक नातेवाईक असतात.
२५. शीलवती राणीने गुणवंत स्त्रियांसह सभागृहात बसून प्रसिद्ध कन्येचे व्याख्यान ऐकले.
२६. गुणवान पुरुषाने झाडांवरील पोषक फळे काढून विहारामध्ये राहणाऱ्या शीलवान भिक्षुंना वाटली.
२७. बलवती राणीच्या मंत्र्यांनी, धर्माने द्वीपांतील लोकांचे पालन केले.
२८. प्रसिद्ध स्त्रियांच्या कन्या देखील प्रसिद्ध होतील.
२९. प्रज्ञावंत युवतीने विचारलेल्या प्रश्नास उत्तर देण्यासाठी असमर्थ धनवान (मनुष्य) सभेत बसला.
३०. तेजस्वी सूर्य मनुष्यांना प्रकाश देतो.

● पालीत भाषांतर

१. हिमवति वसन्ता इसयो कदाचि नगरे उपसङ्गमन्ति ।
२. सतिमन्ता भिक्खवो पञ्जवन्तानं उपासकानं धम्मं देसेसु/देसयिसु ।
३. पुञ्जवन्तानं मनुस्सानं गुणवन्ता मित्ता च बन्धवो च सन्ति/भवन्ति/होन्ति ।
४. धनवन्ता वाणिजा भण्डानि विक्किणन्ता गामम्हा गामं गच्छन्ति ।
५. गुणवती तरुणी धनवन्तस्स आचरियस्स भरिया अहोसि ।
६. पञ्जवा भिक्खु बलवता पभुना पुट्टं प्हं व्याकरि ।
७. गुणवतिया युवतिया हत्थे मालायो सन्ति ।
८. धनवन्ता यसवन्ता होन्ति, पञ्जवन्ता गुणवन्ता होन्ति ।
९. मा तुम्हे पञ्जवन्ते च गुणवन्ते च परिवज्जेथ ।
१०. भगवा बलवता भूपतिना पालिते यसवति दीपस्मिं विहरति ।
११. सचे सीलवा भिक्खु गामे वसति मनुस्सा गुणवन्ता भविस्सन्ति ।

१२. कुलवन्ता नरा गुणवन्ता च बुद्धिमन्ता च भवन्तु ।
१३. मनुस्सा धनवन्ते च बलवन्ते च अनुगच्छिस्सन्ति ।
१४. यसवा भूपति बलवन्तं बन्धुमन्तं अरिं पराजेसि ।
१५. चक्खुमन्ता मनुस्सा भानुमन्तं सुरियं पस्सन्ति ।

सराव - ३१

● मराठीत भाषांतर

१. माझ्या आचार्याने मला शिकविताना पुस्तक लिहिले.
२. माझ्या बहिणीने आजारी पित्यास सांभाळले.
३. दात्यांनी भिक्षुंना दान देताना आम्हालाही जेवू घातले.
४. तुमच्या मुली कोठे जातील?
५. आमच्या मुली शास्त्यास (बुद्धांना) नमस्कार करण्यासाठी वेळूवनाकडे जातील.
६. आमची कामे करणारे सेवकही सत्पुरुष होतात.
७. आपण केलेली पुण्यकर्मे व पापकर्मे आपला पाठलाग करतात.
८. तू विकत आणलेल्या वस्तू तुझ्या मुलीने पेट्यांमध्ये घालून ठेवल्या.
९. कुलवन्त व चांडाळ आम्हा भिक्षुंमध्ये प्रव्रज्जित होतात.
१०. आमच्या उद्यानात फळांनी बहरलेल्या झाडांवर रंगीबेरंगी पक्षी फिरतात.
११. उद्यानाकडे येऊन गवत खाणारी हरणे, आम्हाला पाहून भिऊन जंगलाकडे पळाली.
१२. आमचे पती जहाजाने समुद्र ओलांडून द्वीपास पोहचले.
१३. आमचे राजे बलवंत विजेते आहेत.
१४. तुमचे नातू आणि माझे भाऊ मित्र होते.
१५. तुम्ही आणलेली चीवरे माझ्या आईने भिक्षुंना अर्पिली.
१६. उद्यानात बसून नातवांशी खेळताना मी तुला पाहिले.
१७. धान्य मोजताना मी तुझ्याशी बोलू शकत नाही.
१८. मी तुला रागावत नाही, तू मला रागावतोस.
१९. माझे धनवान नातेवाईक जाणकार व विद्वान आहेत.
२०. दिव्याच्या ज्योतीने मी तुझी छाया पाहू शकतो.

२१. आमच्या राजांनी विजयी होऊन प्रासादांवर पताका उभारल्या.
२२. भावाचे पुत्र माझ्या घरी राहून शिल्पकला शिकले.
२३. तुझी मुलगी भिक्षुच्या उपदेशात स्थित होऊन (सल्ल्यानुसार) पतीची प्रेमळ सखी झाली.
२४. कुशल करणारे नेते स्वर्गास जाणारे होतील.
२५. जर चोर घरात शिरला तर (त्याचे) डोके फोडून नाश केला पाहिजे.
२६. आमच्या शत्रूच्या हातावर व पायावर चर्मरोग आहे.
२७. शीलवंत लोक, बुद्धिवंतांसह जगात लोकांच्या हित व सुखासाठी अनेक कामे करतात.
२८. जर बालकांचा अनुशासक कारुणिक असेल, तर (त्याचे) ऐकणारी बालके गुणवंत होतील.
२९. आपण दुधापासून दही व दद्यापासून तूप मिळवितो.
३०. आम्ही तूप व मध मिश्रित करून जेवण बनवून भोजन करू.

● पालीत भाषांतर

१. अम्हाकं पुत्ता च नत्तारो च दीघजीविनो सुखिनो होन्तु ।
२. अम्हेहि च तुम्हेहि च तरवो न छिन्दितब्बा होन्ति ।
३. तुम्हाकं भूपति मन्तीहि सद्धिं दीपं गन्त्वा अरयो/सत्तयो पराजेसि ।
४. अहं तया भूमियं विप्पकिण्णानि बीजानि संहरिं ।
५. अम्हाकं विञ्जू च यसवा च सत्था/आचरियो अम्हे धम्मं वाचेसि ।
६. तुण्डेन फलं ओचिनन्तो पक्खी तया दिट्ठो ।
७. मम नत्ता वेज्जो भवितुं इच्छति ।
८. तुम्हे हिमवति पब्बते गुहासु विहरन्ते इसयो पस्सिथ ।
९. अम्हाकं पुत्ता च धीतरो च धनवन्ता च गुणवन्ता च भवन्तु ।
१०. मम नत्ता तव सावको भविस्सति ।
११. त्वं धनवा च यसवा च होहि/भव ।
१२. मधुकरो उदके जाते पदुमे तिट्ठति/ठितो होति ।
१३. सद्धावा उपासको कुलवतिया युवतिया कुसुमं अदासि/अददि ।
१४. यसवन्तिया तरुणिया हत्थे वण्णवा मणि अत्थि/होति/भवति ।
१५. भानुमा रवि लोकं ओभासेति ।

सराव - ३२

● मराठीत भाषांतर

१. जिचा हा पुत्र आहे ती माता पुण्यवती होय.
२. जो त्या द्वीपावर राज्य करतो तो धार्मिक राजा आहे.
३. आज नवा जीवन मार्ग कोणी (का) शोधायला नको?
४. जर तुम्ही दुष्ट माणसे जग दूषित कराल तर मुले व मुलींसह तुम्ही कोठे रहाल?
५. जेव्हा भिक्षु एकत्रित जमून सभागृहात चट्यांवर बसले तेव्हा बुद्धाने प्रवेश केला.
६. ज्या प्रदेशात बुद्ध राहतात तेथे मी जाऊ इच्छितो.*
७. ज्या गुहेत सिंह राहतात त्या (गुहे) जवळ पशू जात नाहीत.
८. जो धनवान आहे त्याने शीलवान व्हायला पाहिजे.
९. जर तुम्ही मला प्रश्न विचाराल तर मी अर्थ सांगण्याचा प्रयत्न करेन.
१०. जेथे शीलवान भिक्षु राहतात तेथे माणसे सत्पुरुष होतात.
११. तू आईला पाहण्यासाठी पत्नीसह केव्हा जाशील?
१२. ज्या (स्त्रियां) द्वारा झाडे तोडली गेली होती त्यांना (जवाब) विचारण्यासाठी शेतकरी आला आहे.
१३. तुम्ही समुद्र कसा पार करू इच्छिता?
१४. त्या स्त्रियांनी मणि कोटून आणले?
१५. ज्या पेट्यांमध्ये मी सोने ठेवले होते त्या चोरांनी चोरल्या.
१६. जो आज नगरास जातो (जाईल) तो आज झाडांवर पताका पाहील.
१७. ज्यास मी पेज अर्पिली तो भिक्षु तुझा पुत्र आहे.
१८. मी धर्माचा जाणता प्रज्ञावंत भिक्षु कोटून मिळेल?
१९. कारण तो भिक्षु-संघात प्रव्रज्जित झाला म्हणून ती ही प्रव्रज्जित होऊ इच्छिते.
२०. ज्याला मी जाणतो त्याला तुम्ही देखील जाणता.
२१. ज्या स्त्रियांचे धन तो इच्छितो त्यांच्याकडून ते तो घेऊ शकत नाही.
२२. कारण आमच्या राजाने शत्रूंना पराभूत केले म्हणून आम्ही झाडांवर पताका बांधल्या आहेत.
२३. आपल्या आशा केव्हा पूर्ण होतील?

२४. त्यांच्या प्रश्नांचे स्पष्टीकरण देण्याचा प्रयत्न करणारे ते सर्व सज्जन सभागृहात बसले आहेत.
२५. जर तू दार बंद केलेस तर मी प्रवेश करू शकणार नाही.
२६. आपल्याद्वारा केली गेलेली कर्मे सावलीप्रमाणे आपला पाठलाग करतात.
२७. लहान मुले आईस सांभाळतात.
२८. मी पतीसह घरी राहत असताना आनंद उपभोगते.
२९. तुमची मुले आणि मुली समुद्र पार करून, वस्तू विकून, द्रव्य मिळवू इच्छितात.
३०. तू मद्य पितोस म्हणून ती तुला रागावते.

● पालीत भाषांतर

१. यो सीलवा होति सो अरिं पराजेस्सति ।
२. या कञ्जा सभायं कथेसि सा न मम बन्धु होति ।
३. यदा माता गेहं आगमिस्सति, तदा धीता मणयो दस्सति/ददिस्सति ।
४. यस्स कुक्कुरस्स अहं भत्तं अददिं सो मम भातुनो होति ।
५. कस्मा तुम्हे समणे वन्दितुं अज्ज गेहं न आगमित्थ ?
६. यानि चीवरानि तुम्हे भिक्खूनं पूजयित्थ कुतो तुम्हे तानि लभित्थ ?
७. मया तुय्हं दिन्नं सुवण्णं कस्स त्वं अदासि ?
८. यं त्वं इच्छसि तं भुज्ज ।
९. याव त्वं नदिया नहायसि ताव अहं पासाणम्हि निसीदिस्सामि ।
१०. यत्थ विज्जातारो विहरन्ति तत्थ वसितुं अहं इच्छामि ।

आचार्य श्री सत्यनारायणजी गोयन्का एवं श्रीमती इलायचीदेवी गोयन्का

श्री सत्यनारायणजी गोयन्का यांचा जन्म म्यंमा (ब्रम्हदेश) च्या मांडले शहरात सन १९२४ मध्ये झाला. दहाव्या वर्गात साऱ्या ब्रम्हदेशात सर्वप्रथम आल्यावरही पारिवारिक कारणांमुळे त्यांना पुढे शिकता आले नाही. त्यांनी लहान वयातच अनेक वाणिज्यिक व औद्योगिक संस्थांची स्थापना केली व खूप धन अर्जित केले. अनेक सामाजिक व सांस्कृतिक केंद्रांची स्थापना केली. ते सततच्या तनावामुळे तीव्र डोकेदुखी (Migraine) ने आजारी झाले, ज्याचा इलाज ब्रम्हदेशातीलच नाहीत तर विश्वातील प्रसिध्द डॉक्टरही करू शकले नाहीत. तेव्हा एकाने त्यांना विपश्यना करण्यासाठी प्रेरित केले, जे आज त्यांच्या व अनेकांच्या कल्याणाचे कारण झाले.

सयाजी ऊ वा खिन यांच्याकडून श्री गोयन्काजी सन १९५५ ला विपश्यना विद्या शिकले आणि चौदा वर्षांपर्यंत त्यांच्या पायाशी बसून अभ्यास करण्यासोबतच त्यांनी बुध्दवाणीचेही अध्ययन केले. सन १९६९ मध्ये ते भारतात आले आणि त्यांनी मुंबईत पहिले शिविर घेतले. त्यानंतर शिविरांची रांगच लागली. सन १९७६ ला इगतपुरीत पहिले निवासी विपश्यना केंद्र बनले. आतापर्यंत विश्व-भरात जवळपास १७२ केंद्र बनली आहेत व रोज नवीन केंद्रांची स्थापना होत आहे. जेथे प्रशिक्षित केलेल्या जवळपास १२०० विपश्यनाचार्यांच्या सहकार्याने विश्वातील ५९ भाषांमध्ये १० दिवसांच्या शिविरा व्यतिरिक्त, अनेक केंद्रांवर २०, ३०, ४५, व ६० दिवसांची शिविरे आयोजित केली जातात. सर्व शिविरांचे संचालन निशुल्क असते. भोजन, निवास इत्यादींचा खर्च शिविराने लाभान्वित साधकांच्या स्वैच्छिक दानाने चालतो. ह्याच्या सर्वहितकारी स्वरूपाला पाहून जगातील अनेक कारागृहात व शाळांमध्येच नाही तर पोलिस, न्यायाधीश, सरकारी अधिकारी इत्यादींसाठीही शिविरे आयोजित केली जातात.

ISBN 978-81-7414-370-9

VRI - M2 7